

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

Jasna Rosić

STRUČNO USAVRŠAVANJE NASTAVNIKA OSNOVNE ŠKOLE
U DOMENU RADA SA DAROVITIM UČENICIMA

Master rad

Nikšić, 2024.

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET – NIKŠIĆ

STRUČNO USAVRŠAVANJE NASTAVNIKA OSNOVNE ŠKOLE
U DOMENU RADA SA DAROVITIM UČENICIMA

Master rad

Mentor: doc. dr Milica Jelić

Kandidat: Jasna Rosić

Broj indeksa: 14/22

Nikšić, 2024.

PODACI I INFORMACIJE O MAGISTRANDU

Ime i prezime: Jasna Rosić

Datum i mjesto rođenja: 16. 01. 2001. Bar

INFORMACIJE O MASTER RADU

Naziv master studija: Pedagogija

Naslov rada: Stručno usavršavanje nastavnika osnovne škole u domenu rada sa darovitim učenicima

Fakultet na kojem je rad odbranjen: Filozofski fakultet Nikšić

UDK, OCJENA I ODBRANA MASTER RADA

Datum prijave master rada:

Datum sjednice Vijeća na kojoj je prihvaćena tema: 9. 11. 2023.

Mentor: doc. dr Milica Jelić

Komisija za ocjenu/odbranu rada: doc. dr Miica Jelić, Filozofski fakultet, Nikšić, mentor, prof. dr Tatjana Novović, Filozofski fakultet, Nikšić, član, doc. dr Jovana Marojević, Filozofski fakultet, Nikšić, član

Datum odbrane: /

Datum promocije: /

Zahvalnica

Zahvaljujem se svojoj porodici i mentorki na pružanju pomoći u svim fazama izrade master rada...

REZIME

U radu se bavimo stručnim usavršavanjem nastavnika osnovne škole u domenu rada sa darovitim učenicima. Rad sadrži teorijski i istraživački dio. U teorijskom dijelu rada govori se o karakteristikama darovitih učenika, o specifičnostima stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima, kao i organizacionim oblicima usavršavanja kompetencija nastavnika za rad sa darovitim učenicima.

Istraživanje je realizovano s ciljem da se utvrde iskustveni stavovi nastavnika prema programima stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima. Uzorak istraživanja sačinjavalo je 130 nastavnika, 30 stručnih saradnika i 30 direktora i pomoćnika direktora.

Rezultati istraživanja pokazuju da su nastavnici motivisani za proces stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima. Seminari i kursevi su dominantne organizacione forme usavršavanja kompetencija nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima. Dobijeni rezultati nastavnici imaju afirmativne stavove prema kvalitetu ponuđenih i održanih seminara u domenu rada sa darovitim učenicima. Takođe, nalazi istraživanja pokazuju da su nastavnici imali mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja iz domena rada sa darovitim učenicima.

Ključne riječi: stručno usavršavanje, nastavnici osnovne škole, daroviti učenici

APSTRAKT

In our work, we deal with professional development of primary school teachers in the field of working with gifted students. The paper contains a theoretical and research part. The theoretical part of the paper discusses the characteristics of gifted students, the specifics of teacher training in the field of working with gifted students, as well as the organizational forms of improving teacher competencies for working with gifted students.

The research was carried out with the aim of determining the experiential attitudes of teachers towards professional development programs in the field of working with gifted students. The research sample consisted of 130 teachers, 30 professional associates and 30 principals and assistant principals.

The results of the research show that teachers are motivated for the process of professional development in the field of working with gifted students. Seminars and courses are the dominant organizational forms of improving teachers' competencies in the field of working with gifted students. The obtained results show that teachers have positive attitudes towards the quality of the offered and held seminars in the field of working with gifted students. Also, the findings of the research show that teachers had the option of choosing a professional development program in the field of working with gifted students.

Keywords: professional development, primary school teachers, gifted students

SADRŽAJ

UVOD	9
1. DAROVITOST KOD UČENIKA	11
1.1. Definisanje pojma darovitosti	12
1.2. Karakteristike darovitih učenika.....	13
1.3. Razlike između pametnog i darovitog učenika	15
2. SPECIFIČNOSTI STRUČNOG USAVRŠAVANJA NASTAVNIKA U DOMENU RADA SA DAROVITIM UČENICIMA.....	16
2.1. Važnost stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima	17
2.2. Faze stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima	19
2.3. Planiranje stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima	19
2.4. Organizacija stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima ..	24
2.5. Evaluacija stručnog usavršavanja stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima	25
3. ORGANIZACIONI OBLICI STRUČNOG USAVRŠAVANJA NASTAVNIKA U DOMENU RADA SA DAROVITIM UČENICIMA	27
3.1. Konferencije i savjetovanje kao forme usavršavanja kompetencija nastavnika za rad sa darovitim učenicima	27
3.2. Seminari kao oblik stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima	28
3.3. Okrugli stolovi i diskusije kao oblici stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima	30
3.4. Kongresi kao oblik stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima	30

4. ISTRAŽIVAČKI DIO.....	31
4.1. Problem i predmet istraživanja	31
4.2. Cilj i zadaci istraživanja	31
4.3. Istraživačke hipoteze.....	32
4.4. Metode, tehnike i instrumenti istraživanja	33
4.5. Uzorak ispitanika	33
5. INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA	35
5.1. Demografske karakteristike uzorka	35
5.2. Motivacija nastavnika za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima ...	40
5.3. Dominantni oblici stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima	46
5.4. Stavovi nastavnika prema kvalitetu ponuđenih i održanih seminara u domenu rada sa darovitim učenicima	50
5.5. Mogućnost izbora programa stručnog usvršavanja iz domena rada sa darovitim učenicima	55
5.6. Vrednovanje stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima.....	58
DISKUSIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA	61
ZAKLJUČAK.....	63
LITERATURA	65
Prilog 1 – Grupni intervju za nastavnike.....	69
□ Dominantni oblici stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima	70
□ Vrednovanje stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima	70
Prilog 2 – Anketni upitnik za stručne saradnike, direktore i pomoćnike direktora	71

UVOD

Daroviti učenici imaju razvijene sposobnosti i vještine u pojedinim oblastima u odnosu na svoje vršnjake (Đorđević, 1979). Shodno navedenom, od nastavnika se očekuje da pruži kvalitetno vaspitanje i obrazovanje za darovite učenike. Veoma je važno da nastavnici pruže punu podršku razvoju sposobnosti darovitih učenika.

Da bi daroviti učenici razvijali svoje sposobnosti u što većoj mjeri, neophodno je da nastavnici ispoljavaju kreativnost, inovativnost i spremnost da u svakom momentu odgovore na individualne potrebe ovih učenika.

Nastavnici mogu svoje vještine za rad sa darovitim učenicima razvijati na različite načine. U radu ćemo detaljno objasniti kako proces stručnog usavršavanja nastavnika utiče na kvalitet planiranja vaspitno-obrazovnog rada sa darovitim učenicima.

Stručno usavršavanje nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima je neophodno zbog unapređenja znanja i vještina ovih učenika. Veoma je značajno da nastavnici budu motivisani da unaprijede svoje vještine za rad sa darovitim učenicima. Stručno usavršavanje treba da bude kontinuirano (Karanac, Papić i Beodranski, 2009; Adžić, 2011). I zaista, u našoj vaspitno-obrazovnoj praksi, postoje nastavnici koji su svjesni činjenice da je proces učenja cjeloživotni.

Od nastavnika kao ključnog kreatora nastavnog procesa očekuje se da svoje kompetencije usavršavanja neprekidno. Učenici se razlikuju po sposobnostima i vještinama, pa je potrebno da nastavnici primijene određene strategije podučavanja koje će odgovarati svakom učeniku (Avramović i Vujačić, 2010). Informaciona tehnologija otvara mnoge puteve za stručno usavršavanje nastavnika (Ramos-Rodríguez, Fernández-Ahumada & Morales-Soto, 2022). Zato je potrebno da nastavnici iskoriste sve benefite koje pruža informaciona tehnologija u razvijanju i usavršavanju kompetencija.

Budući da se učenici sa visokim sposobnostima i visokim postignućima obično uče iste nastavne sadržaje kao učenici prosječnih sposobnosti, od ključne je važnosti da svi nastavnici budu obučeni da prepoznaju i zadovolje potrebe nadarenih učenika kako bi mogli da odgovore na individualne snage učenika.

U stručnoj i naučnoj literaturi nalazimo da se darovitim učenicima može pružiti kvalitetna podrška u redovnom obrazovanju. Metodička i didaktička teorija o darovitim učenicima pruža nam osnov za planiranje rada sa ovim učenicima (Nadjafikhah et al., 2012; Wright, Ford & Young, 2017).

Stručno usavršavanje nastavnika jeste proces koji je usmjeren na unapređenje prethodno stečenih znanja i iskustava (Horvat i Lapat, 2012). Nastavnici koji svoje stručne kompetencije usavršavaju u kontinuitetu moći će da primjenjuju efikasne didaktičko-metodičke postupke u radu sa darovitim učenicima.

Motiv za rad dolazi od činjenice da od kvaliteta stručnog usavršavanja nastavnika zavisi i kvalitet napredovanja darovitih učenika. Dodatni motiv za rad jeste činjenica da u Crnoj Gori nijesu rađena slična istraživanja, pa smatramo da smo u nedostatku empirijskih rezultata.

1. DAROVITOST KOD UČENIKA

Darovitim učenicima su potrebni obrazovni programi koji zadovoljavaju njihove sposobnosti i potrebe kako bi mogli kontinuirano napredovati u školi. Ovi učenici bi trebalo da budu na odgovarajući način izazvani u akademskom okruženju kako bi u što većoj mjeri razvijali potencijale (Čudina-Obradović, 1990). Da bi se maksimizirao potencijal darovitih učenika, neophodno je poboljšati fleksibilnost škola, diverzifikovati nastavne metode i tehnike, obogatiti sadržaj nastavnog plana i programa i povećati kvalifikacije nastavnika koji rade sa darovitim učenicima (Kremneva et al., 2021). Potrebno je da nastavnici kroz stručno usavršavanje stiču kompetencije za prepoznavanje potreba darovitih učenika i planiranje obrazovnih aktivnosti koje će podržati razvoj ovih učenika.

Darovita djeca uče sasvim drugačije od onih koje podržava većina tradicionalnih školskih ustanova (Stropnik - Kunič, 2012). Ova djeca imaju jedinstvene obrazovne potrebe koje zahtijevaju posebnu pažnju, kao što su prilike za ubrzano učenje, programi obogaćivanja i/ili napredni kursevi.

Suprotno uobičajenom shvatanju, darovitost se ne odnosi samo na akademsko postignuće; postoji i potreba za socijalnom i emocionalnom podrškom (Čudina-Obradović, 1990). Tradicionalno školsko okruženje možda neće na odgovarajući način izazvati njihov intelekt ili im omogućiti da podijele svoje strasti sa vršnjacima koji isto misle. Specijalizovani obrazovni programi obezbjeđuju nastavni plan i program prilagođen interesovanjima pojedinca.

Kada nadarena djeca nemaju odgovarajuću podršku u akademskom okruženju — kao ni emocionalno ili socijalno — mogu doživjeti više negativnih emocija koje dovode do neadekvatnog ponašanja i reakcija, kao što su: izgaranje, dosada i perfekcionizam.

Izgaranje kod nadarenih učenika može se manifestovati kao stanje fizičke, emocionalne i mentalne iscrpljenosti koje je rezultat dugotrajnog stresa ili pritiska da se ispune visoka očekivanja (Zeigler & Raul, 2000). Ovo može uticati na njihov akademski učinak, mentalno zdravlje i opšte blagostanje. Prepoznavanje znakova sagorijevanja i pružanje odgovarajuće podrške, kao što su savjetovanje, tehnike upravljanja stresom i mogućnosti za brigu o sebi, ključni su u pomaganju

nadarenim učenicima da se snađu u ovim izazovima i održavaju zdravu ravnotežu u svojim životima.

Darovitim studentima su potrebne prilike da izraze svoje strasti kroz lične projekte i kurikulum. Fleksibilnost u onome što uče pomaže im da upoznaju vršnjake koji dijele ista interesovanja, što ublažava njihovu dosadu.

Daroviti učenici često intenzivno doživljavaju akademske zahtjeve, što može dovesti do unutrašnjeg pritiska (Vujović i dr., 1992). Ova težnja za izvrsnošću može dovesti do postavljanja nerealnih standarda za sebe, anksioznosti, samokritike, razočaranja i odlaganja (Vujović i sar., 1992). Upravljanje stresom, pozitivno razmišljanje usmjereno na rast i saradnja sa vršnjacima mogu pomoći u izgradnji zdravih stavova prema postignućima i smanjiti pritisak.

Posebna pažnja se mora posvetiti rastu i razvoju darovite djece, koji obuhvataju njihovu intelektualnu, socijalnu, emocionalnu i fizičku dimenziju (Özdemir & Bostan, 2021). Stoga je primarni zadatak nastavnika da sarađuju sa roditeljima ove darovite djece kako bi im pomogli da ostvare svoj puni akademski i intelektualni potencijal (Özdemir & Bostan, 2021). Obrazovanje darovite djece je uzbudljiv, ali i izazovan zadatak.

1.1. Definisanje pojma darovitosti

Ljudi koji imaju izuzetno visoke intelektualne sposobnosti nazivaju se „daroviti“. Mnogi istraživači su pokušali da objasne šta znači nadaren, ali još uvijek nema saglasnosti oko jedne definicije do danas. U prošlosti su darovitost i talenti korišćeni naizmjenično, ali danas se istraživači slažu da imaju različita značenja (Cain, Kaboski & Gilger, 2019). Trenutno, najprihvaćenija definicija darovitosti je posjedovanje izuzetnih prirodnih sposobnosti u određenoj oblasti. Alternativno, druga definicija darovitosti koristi koncept darovitosti sa tri prstena, koji kombinuje tri međusobno isprepletena koncepta. Daroviti učenik pokazuje:

- izuzetne intelektualne sposobnosti;
- kreativnost, kao što je pronalaženje jedinstvenih rješenja za probleme i

- posvećenost zadatku, pokazujući upornu motivaciju za izvršenje zadataka (Cain, Kaboski & Gilger, 2019).

Ova tri elementa nam omogućavaju da identifikujemo nadarene učenike korišćenjem skala ocjenjivanja, upitnika, psihološkog testiranja i zapažanja (Renzulli, 2005).

Nedostatak konzistentne definicije darovitosti stvara izazove za vlade i međunarodne organizacije u određivanju kako da formalno identifikuju djecu i adolescente kojima je potreban specijalizovani nastavni plan i program da bi zadovoljili njihove potrebe.

1.2. Karakteristike darovitih učenika

Određene karakteristike ili znaci mogu ukazivati na darovitost kod djece i adolescenata. U nastavku navodimo ključne karakteristike darovitih učenika.

Intelektualne sposobnosti:

- intelektualna radoznalost i želja za istraživanjem novih koncepata;
- razvijen rječnik;
- želja za čitanjem;
- samostalnost u radu i učenju;
- interesovanje za rješavanje problema i primjenu koncepata;
- brzo učenje i sposobnost shvatanja složenih ideja (Kremneva et al., 2021).

Kreativnost i mašta:

- intuitivnost i sposobnost generisanja novih ideja;
- sposobnost za fantaziju;
- opšti smisao za humor;
- fleksibilnost;

- kreativnost i inventivnost;
- otvorenost za podsticanje (Čudina-Obradović, 1990).

Motivacija i posvećenost zadatku:

- stalno postavlja pitanja;
- izražena radoznalost;
- promjene raspoloženja, posebno u vezi sa percepcijom neuspjeha;
- impulsivnost i duhovitost;
- visoka očekivanja od sebe i drugih često dovode do osjećanja frustracije;
- potreba za dosljednošću između apstraktnih vrijednosti i ličnih postupaka (Kremneva et al., 2021).

Društveni i emocionalni aspekti:

- intenzivne emocije;
- idealizam i osjećaj za pravdu;
- napredni nivoi moralnog rasuđivanja;
- povećana samosvijest;
- visok nivo frustracije – posebno kada učenik ima poteškoća u ispunjavanju standarda učinka (bilo nametnutih od strane sebe ili drugih). (Čudina-Obradović, 1990).

Daroviti učenici mogu predstaviti i druge izuzetnosti. Na primjer, nadarena djeca i adolescenti mogu imati poremećaj učenja, poremećaj pažnje/hiperaktivnosti i poremećaj autističnog spektra, viši nivo anksioznosti (Guignard et al., 2012) ili više emocionalnih poteškoća i vršnjačkih problema.

Kada nadareni učenik ima još jednu izuzetnost, kao što je gore navedeno, često se naziva dvostruko izuzetnim. Biti dvaput izuzetan može stvoriti dodatne izazove za ove osobe da ostvare svoj puni potencijal (George, 2005). Oni se mogu suočiti sa preprekama koje ometaju njihov akademski napredak i bore se da ispune očekivanja redovnih nastavnih planova i programa. Na

primjer, nadareni učenici sa poremećajem učenja mogu da se bore da steknu osnovne akademske vještine uprkos tome što imaju superiorne intelektualne sposobnosti (Guignard et al., 2012). Oni se mogu osloniti na svoje visoke intelektualne sposobnosti da nadoknade akademske poteškoće, koje mogu prikriti i darovitost i poremećaj učenja (Altaras, 2006). Kao rezultat toga, možda neće dobiti odgovarajuću podršku i prilagođavanje neophodnu da se pozabave oba aspekta njihovih izuzetnosti, što bi moglo uticati na njihov ukupan razvoj i akademski učinak.

1.3. Razlike između pametnog i darovitog učenika

Sasvim je izvjesno da postoje razlike između nadarenih i pametnih učenika. Često u vaspitno-obrazovnoj praksi uočavamo da pametna djeca imaju veći stepen radozanosti u odnosu na svoje vršnjake (Huzjak, 2006). Takođe, uočava se da nadareni učenici stalno postavljaju pitanja i ispoljavaju veći stepen radozanalosti u odnosu na pametnu djecu. Veoma često se dešava da daroviti učenici postavljaju pitanja koja se odnose na složene koncepte. S druge strane, pametna djeca postavljaju pitanja na koje nastavnici uvijek imaju spremne odgovore. Daroviti učenici teže da dobiju više informacija o temama koje su im interesantne, što nije toliko tipično za pametne učenike (Altaras, 2006). Pametni učenici određene zadatke rješavaju postupno, dok je darovitim učenicima potrebno mnogo manje koraka. Daroviti učenici često određene zadatke rješavaju na svoj način, dok pametni učenici uglavnom „slušaju“ uputstva nastavnika.

Razlike između darovitih i pametnih učenika su markatne u razvoju rječnika. Pametna djeca lako usvajaju nove riječe koje koriste u svakodnevnom govoru. Darovita djeca, s druge strane, imaju mnogo razvijeniji rječnik i vrlo lako barataju riječima.

2. SPECIFIČNOSTI STRUČNOG USAVRŠAVANJA NASTAVNIKA U DOMENU RADA SA DAROVITIM UČENICIMA

Svjedoci smo da se u vaspitno-obrazovnoj praksi daroviti učenici često zanemaruju. Nastavnici vrlo često smatraju da daroviti učenici imaju razvijene sposobnosti u odnosu na svoje vršnjake, te da im stoga nije potrebna dodatna potpora. Ipak, treba imati na umu činjenicu da darovita djeca neće razvijati svoje sposobnosti do maksimuma ako nijesu podržana od strane nastavnika (Özdemir & Bostan, 2021). Često se dešava da ni sami nastavnici ne znaju kako i na koji način da podrže razvoj darovitosti. Uslijed nedostatka kompetencija, nastavnici često darovite učenike „ostavljaju po strani”. Da bi se pružila potrebna podrška darovitim učenika, važan preduslov je stručno usavršavanje nastavnika (Horn, 2015).

Istraživanja pokazuju da nastavnici koji su se stručno usavršavali iz domena rada sa darovitim učenicima pokazali znatno veće vještine tokom planiranja rada za ove učenike (Vreys, Ndungbogun, Kieboom & Venderickx, 2017; Yuen et al., 2018). S druge strane, postoje istraživanja koja nijesu pokazala da postoji korelacija između vještina nastavnika i stručnog usavršavanja iz domena rada sa darovitim učenicima (Bartley, 2014; Rowley, 2012).

Neki autori (Reid & Horváthová, 2016) su istraživali u kojoj mjeri se posvećuje pažnja stručnom usavršavanju nastavnika iz domena rada sa darovitim učenicima. Rezultati istraživanja pokazuju da se ne posvećuje dovoljno pažnja stručnom usavršavanju nastavnika iz domena rada sa darovitim učenicima. Nastavnici, uglavnom, ne poznaju osnovne metode i strategije rada sa darovitim učenicima (Maksić i Jošić, 2021).

Nastavnici imaju određene mitove koje su vezane za darovite učenike (Ronksley-Pavia & Neumann, 2020). Ovi mitovi demotiviraju nastavnike da se aktivno angažuju u sticanju znanja i vještina za rad sa darovitim učenicima. Navedene rezultate možemo povezati sa pretpostavkom da su mitovi u vezi sa darovitim učenicima u velikoj mjeri povezani sa nedostatkom kompetencija za rad sa ovim učenicima.

Nastavnici često imaju pogrešna uvjerenja o matematički nadarenim učenicima (Fraser-Seeto, 2013; Heyder, Bergold & Steinmayr, 2018). Ova uvjerenja sputavaju nastavnike da kreiraju

matematičke planove i programe za nadarene učenike.

Nastavnici koji su angažovani da pruže potporu darovitim učenicima imaju efikasne vještine podučavanja, visok stepen inteligencije, osjetljivost na razlike, te spremnost za rješavanje složenijih problemskim situacija (Feldhusen, 1997). Po mišljenjima nekih autora (VanTassel-Baska, 2005) dobar profil nastavnika koji podučava darovite učenike posjeduje vještine podrazumijeva pozitivne interakcije sa učenicima uz implementaciju različitih didaktičkih strategija.

Istraživanja pokazuju da nastavnici smatraju da nadareni učenici imaju manje socijalnih interakcija nego vršnjaci koji imaju prosječno razvijene sposobnosti (Baudson i Preckel, 2016).

Na osnovu svega prikazanog, smatramo da je veoma značajno da nastavnici usavršavaju svoje kompetencije za rad sa darovitim učenicima.

2.1. Važnost stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

Stručno usavršavanje nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima ima za cilj da unaprijedi znanje nastavnika o obrazovanju darovitih i karakteristikama darovitih učenika, njeguje pozitivne stavove prema obrazovanju za darovite u školi i promovisanje upotrebe specifičnih nastavnih praksi kao što je diferencijacija. Stručno usavršavanje nastavnika u obrazovanju za darovite je preduslov za obezbjeđivanje kvalitetnog nastavnog plana i programa i nastave za darovite učenike (Milutinović, 2009). Ipak, obuka nastavnika za obrazovanje za darovite je u velikoj mjeri ignorisana u mnogim zemljama.

Imajući u vidu da je jedan od aktuelnih ciljeva savremenog obrazovanja stvaranje uslova za otkrivanje i razvoj darovitih mladih kao potencijalne intelektualne i kreativne elite, obezbjeđivanje konkurentnosti svake zemlje, njenog progresivnog razvoja i prosperiteta, važno je razvijati profesionalne kompetencije nastavnika u radu sa darovitom djecom (Reid & Horváthová, 2016). Nastavnik koji radi sa darovitom djecom treba da posjeduje visok nivo intelekta.

Holistički program stručnog usavršavanja koji ima za cilj poboljšanje znanja i stavova nastavnika prema obrazovanju za darovite, kao i strategije podučavanja za darovite je veoma potreban. Prema našem saznanju, Edinger (2017) je sproveo jedinu studiju koja je razvila i

implementirala holistički onlajn program za unapređenje znanja, stava, nastavne prakse, saradnje i efikasnosti ciljeva u obrazovanju za darovite. Iako su nalazi ilustrovali pozitivnu promjenu u svakoj komponenti za nastavnike šest mjeseci nakon učešća u programu, validnost i pouzdanost mjernog instrumenta nijesu provjereni. Takođe, pitanja u vezi sa stručnim usavršavanjem, stavom i ponašanjem nastavnika nijesu bila sistematski obrađena. Na primjer, promjena stava prema obrazovanju darovitih učenika provjeravana je samo pitanjem: U kojoj mjeri je program stručnog usavršavanja nastavnika stvorio pozitivnu promjenu u nastavnom stavu? Dakle, nedostajao je holistički program stručnog usavršavanja za nastavnike darovitih učenika, praćen validiranim alatima za evaluaciju.

Sistematski i planski rad na usavršavanju nastavnika u radu sa darovitom djecom neće biti efikasan bez aktivne aktivnosti nastavnika na samoobrazovanju i samousavršavanju. Samousavršavanje ličnosti nastavnika je svjestan proces podizanja nivoa profesionalne kompetencije i razvijanja značajnih kvaliteta u skladu sa društvenim zahtjevima društva i ličnim programom, usmjeren ka usavršavanju profesionalnih znanja i vještina (Nikolić-Gajić i Perić, 2012). Neophodno je podvući da je takva aktivnost produktivna kada je dobrovoljna (Nikolić-Gajić i Perić, 2012). Aktivnost na samoobrazovanju nastavnika biće efikasna kada nastavnik posjeduje razvijenu sposobnost refleksije i kada se u procesu samoobrazovanja nastavnika koriste informaciono-komunikacione metode i informaciono-komunikacione tehnologije.

Pedagoški uslovi koji doprinose uspješnom razvoju profesionalnih kompetencija nastavnika u radu sa darovitom djecom su sljedeći:

- korišćenje različitih inovativnih nastavnih tehnologija (informacionih, telekomunikacionih, komunikacionih, igrica) koje omogućavaju formiranje cjelokupne strukture profesionalne djelatnosti budućih nastavnika u radu sa darovitom djecom;
- korišćenje seminara, konferencija, okruglih stolova za sticanje znanja o posebnostima razvoja, nastave i vaspitanja darovite djece, o specifičnostima profesionalne djelatnosti nastavnika u radu sa ovom kategorijom djece;
- optimalna kombinacija kolektivnih, grupnih i individualnih oblika rada sa nastavnicima, omogućavajući individualizaciju ove aktivnosti, različit pristup postojećim problemima, rješavanje protivrečnosti koje nastaju kod nastavnika, rada sa darovitom djecom;

- kontinuitet teorijske i praktične obuke nastavnika, pod pretpostavkom sistematskog i planskog povećanja nivoa obrazovanja i samoobrazovanja;
- korišćenje potencijala inovativnih obrazovnih ustanova za razvoj profesionalne kompetencije nastavnika itd. (Vodopija, 2009).

2.2. Faze stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

Kada govorimo o stručnom usavršavanju nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima, izdvajamo sljedeće faze:

- utvrditi za koje teme iz domena darovitosti nastavnici pokazuju najveće interesovanje;
- detaljno planirati usavršavanje kompetencija nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima;
- realizovati stručno usavršavanje nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima;
- vrednovati, odnosno provjeriti uticaj stručnog usavršavanja na kvalitet rada sa darovitim učenicima (Jorgić, 2010).

Prva faza stručnog usavršavanja podrazumijeva utvrđivanje sadržaja i tema za koje su nastavnici posebno zainteresovani, a tiču se rada sa darovitim učenicima. Podaci od nastavnika najčešće se prikupljaju putem anketiranja. U anketama nastavnici imaju mogućnost da navedu za koje teme su zainteresovani. U drugoj etapi detaljno se planira način stručnog usavršavanja nastavnika. Treća faza stručnog usavršavanja jeste sprovođenje stručnog usavršavanja. U ovoj fazi neophodno je utvrditi šta nastavnici konkretno očekuju od određenog programa stručnog usavršavanja. U četvrtoj fazi vrši se vrednovanje, odnosno u kojoj mjeri je program stručnog usavršavanja unaprijedio kvalitet rada sa darovitim učenicima.

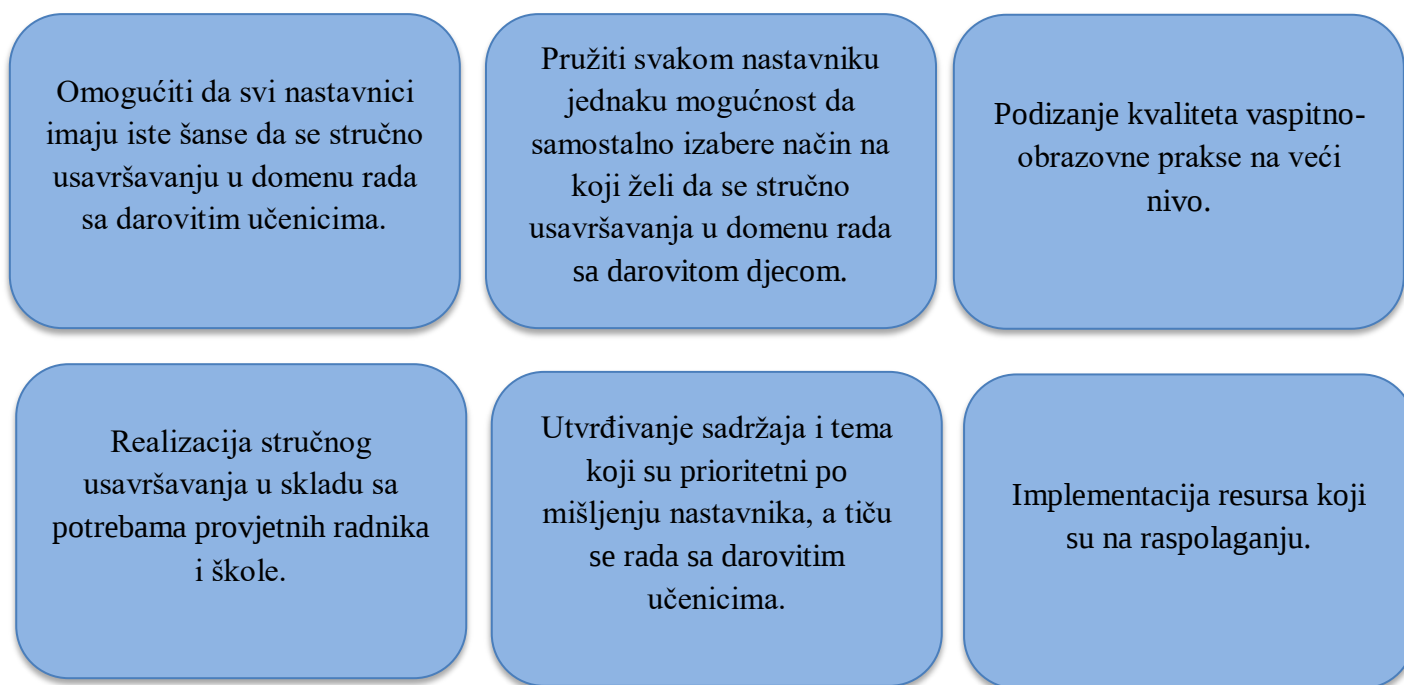
2.3. Planiranje stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

Kada je planira stručno usavršavanje nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima, potrebno je odrediti odabir teme, raspored stručnog usavršavanja, vrijeme sprovođenja i

evaluaciju. Stručno usavršavanje treba da bude unaprijed planirano kako bi zadovoljilo kako obrazovne, tako i lične potrebe nastavnika. S tim u vezi, važno je planirati:

- obrazovne sadržaje kako bi se nastavnici efikasno upoznali sa karakteristikama rada sa darovitim učenicima;
- saradnju i timski rad nastavnika tokom stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima;
- pružiti autonomiju nastavniciima prilikom izbora programa stručnog usavršavanja (Donaldson, 2013).

Iz više razloga je značajno detaljno planirati edukacije nastavnika. Neke od važnih razloga za planiranje stručnog usavršavanja predstavimo shematski u daljem radu.

Shema 1 – Ključni razlozi za detaljni plan usavršavanja kompetencija nastavnika – Izvor: Donaldson, 2013

Svaka vaspitno-obrazovna ustanova treba da ima jednu formu obrasca koja će poslužiti kao plan za stručno usavršavanje nastavnika. U daljem radu predstavljamo jedan takav obrazac koji bi mogao poslužiti kao plan.

Usavršavanje stručnih kompetencija nastavnika u školi	Ime i prezime prosvjetnog radnika	Naziv programa stručnog usavršavanja	Nastavni časovi	Vremenski period
Usavršavanje kompetencija nastavnika van škole	Ime i prezime prosvjetnog radnika	Naziv programa stručnog usavršavanja		Vremenski period

Tabela 1 – Model plana za stručno usavršavanje nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima Izvor: <http://www.muzika.edu.rs/download/dokumenta/prirucnici/Prirucnik-za-planiranje-strucnog-usavsavanja.pdf>

U tabeli 1 prikazan je model plana za stručno usavršavanje nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima. Kao što vidimo, nastavnici se mogu usavršavati unutar škole (interno) i van škole (eksterno) po našem mišljenju, ogledni i ugledni časovi su najčešći oblik internog stručnog usavršavanja nastavnika (Jorgić, 2010). Vrlo česte su razmjene iskustava posebno između nastavnika sa dužim i kraćim radnim stažom.

Oblici usavršavanja stručnih kompetencija nastavnika		Ime i prezime prosvjetnog radnika	Usavršavanje kompetencija po mjesecima											
			9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8
Usavršavanje kompetencija u školi	Realizovani časovi													
	Evidencija o napredovanju učenika													
	Pisanje eseja, knjiga...													
	Realizacija vaspitno-obrazovnih radionica													

Tabela 2 – Obrazac za plan internog usavršavanja kompetencija nastavnika na godišnjem nivou
 Izvor: <http://www.muzika.edu.rs/download/dokumenta/prirucnici/Prirucnik-za-planiranje-strucnog-usavsavanja.pdf>).

Pored uglednih i oglednih nastavnih časova, nastavnici u školi stiču kompetencije i kroz praćenje rada učenika. Nastavnik koji prati rad i postignuća svojih učenika, obogaćuje svoja znanja novim informacijama. Često u praksi čujemo da nastavnik koji ima više radnog staža, istovremeno

ima i više iskustva u radu sa djecom. Nastavnik tokom rada sa djecom može mnogo da nauči.

Oblici usavršavanja stručnih kompetencija nastavnika		Ime i prezime prosvjetnog radnika	Usavršavanje kompetencija po mjesecima											
			9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8
Usavršavanje kompetencija van škole	Seminari													
	Debate i panel diskusije													
	Konferencije													

Tabela 3 – Obrazac za plan eksternog usavršavanja kompetencija nastavnika na godišnjem nivou

Izvor:<http://www.muzika.edu.rs/download/dokumenta/prirucnici/Prirucnik-za-planiranje-strucnog-usavsavanja.pdf>

Prema dostupnim podacima, u Crnoj Gori su seminari jedan od najrasprostranjenijih oblika spoljnog stručnog usavršavanja za nastavno osoblje. Ovi programi su kreirani s ciljem da nastavnicima i profesorima pruže priliku da steknu nova znanja, unaprijede svoje vještine i prate najnovije trendove u obrazovanju.

Kako bi obnovili svoje licence, prosvjetni radnici u Crnoj Gori su obavezni da pohađaju najmanje tri seminara, od kojih svaki traje osam časova. Seminari pokrivaju širok spektar tema,

uključujući pedagoške metode, inkluzivno obrazovanje i primjenu tehnologije u nastavi, čime se nastoji unaprijediti kvalitet obrazovanja u zemlji.

Pored toga, nastavnicima je često omogućeno da biraju seminare u skladu sa svojim interesovanjima i specifičnim potrebama, što im pomaže da prilagode svoje stručno usavršavanje predmetima koje predaju ili posebnim potrebama učenika s kojima rade. Ovakav sistem osigurava kontinuirani profesionalni razvoj prosvjetnog kadra, što je ključno za podizanje kvaliteta obrazovanja i prilagođavanje novim obrazovnim standardima i praksama.

Seminari često uključuju i praktične elemente, što omogućava nastavnicima da odmah primijene stečeno znanje u učionici, dodatno ih motivišući za dalji razvoj. Redovnim učešćem u ovim programima, nastavno osoblje ne samo da obnavlja svoje licence, već i aktivno doprinosi poboljšanju obrazovnog sistema u Crnoj Gori.

2.4. Organizacija stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

Nakon detaljnog planiranja procesa stručnog usavršavanja pristupa se njegovoj organizaciji. U Zavodu za školstvo veoma često se organizuju seminari za nastavnike. Seminari se, takođe organizuju u vaspitno-obrazovnim ustanovama i online preko Microsoft teams platforme (Radišić, 2012).

Već smo naglasili da su seminari najčešća forma usavršavanja kompetencija nastavnika. Imajući na umu navedeno, objasnićemo kako se seminari organizuju. Realizatori seminara treba da na vrijeme informišu Centar za stručno obrazovanje o ključnim detaljima vezanim za organizaciju, odnosno o vremenu i mjestu organizacije (Radišić, 2012). Seminar najčešće traju 8 i 24 časa. Tokom seminara polaznici učestvuju u radionicama na kojima stiču nova saznanja kroz plodonosne razmjene iskustava sa kolegama.

Seminare najčešće sprovode dva nastavnika, odnosno trenera. Treneri neposredno prije početka seminara informišu polaznike o didaktičkim, pedagoških i metodičkim karakteristikama seminara. Na ovaj način polaznici dobijaju informacije o vrijednostima seminara. Veoma je

značajno da polaznici seminara dobiju precizne informacije o tome kako se seminar vrednuje. Treneri seminara često zadaju domaće zadatke polaznicima. Obaveza je da nastavnik, odnosno polaznik seminara pošalje trenerima izvještaj o realizovanim aktivnostima. Uvjerjenja o pohađanom seminaru obično se dostavljaju u roku od 70 dana

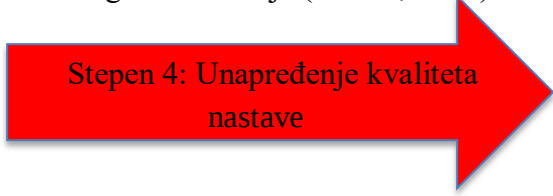
Već smo napomenili da su ogledni i ugledni časovi najčešći oblici internog stručnog usavršavanja. Osnovna svrha realizacije oglednih i uglednih časova je da se kolegama i koleginicama prezentuju zanimljivi načini rada sa učenicima. Nastavnici mogu posmatrati kako njihov kolega izvodi nastavu sa darovitim učenikom. Na ovaj način stiču se saznanja i iskustva koja se kasnije mogu implementirati u metodičkoj praksi.

2.5. Evaluacija stručnog usavršavanja stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

Posljednja etapa stručnog usavršavanja jeste evaluacija, odnosno vrednovanje istog. Veoma je važno da nastavnici na optimalan način izvrše evaluaciju programa stručnog usavršavanja. Vrednovanje omogućava nastavnicima da utvrde u kojoj mjeri je pohađani program stručnog usavršavanja unaprijedio didaktički rad sa darovitim učenicima. Vrednovanje stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima, između ostalog, može sadržati naredne ciljeve:

- u kojoj mjeri se stečena iskustva i znanja mogu implemenirati u radu sa darovitim učenicima;
- da se ustanovi da li su stečena iskustva unaprijedila kvalitet rada sa darovitim učenicima;
- da se detektuju dobre i slabe strane pohađanog programa;
- da se predlože oblasti koje bi u budućnosti trebalo obraditi itd. (Jorgić, 2010).

U literaturi je najpoznatiji Kirkpatrickov model a vrednovanje kvaliteta pohađanog programa stručnog usavršavanja (Ivanek, 2016).

Stepen 4: Unapređenje kvaliteta
nastave

Šema - Modifikacija Kirkpatrikovog modela za vrednovanje kvaliteta pohađanog programa stručnog usavršavanja (Ivanek, 2016)

Prvi stepen odnosi se na reagovanje nastavnika nakon pohađanja programa. Utvrđuju se stavovi nastavnika prema značaju pohađanja programa. Drugi stepen podrazumijeva utvrđivanje vještina koje su nastavnici stekli. Treći stepen se odnosi na stavove nastavnika prema radu sa darovitim učenicima. Četvrti stepen tiče se samog unapređenja kvaliteta nastave u radu sa darovitim učenicima. Mišljenja smo da je navedeni model izuzetno efikasan za vrednovanje stručnog usavršavanja nastavnika.

3. ORGANIZACIONI OBLICI STRUČNOG USAVRŠAVANJA NASTAVNIKA U DOMENU RADA SA DAROVITIM UČENICIMA

Nastavnici koji izvode nastavni proces sa darovitim učenicima mogu se usavršavati na različite načine. Postoje mnogobrojne mogućnosti za samostalno stručno usavršavanje nastavnika. Recimo, nastavnici mogu samostalno izabrati stručnu i naučnu literaturu, te na taj način usavršavati svoje vještine za rad sa nadarenim učenicima. Veliki broj zanimljivih sadržaja dostupan je na sajtovima.

U praksi se najčešće susrijećemo sa sljedećim oblicima stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima:

- konferencije;
- savjetovanje;
- seminari;
- okrugli stolovi;
- diskusije i
- kongresi (Jorgić, 2010).

Pored prethodno navedenih oblika stručnog usavršavanja, master i doktorske studije omogućavaju nastavnicima da stiču efikasna teorijska znanja o radu sa darovitim učenicima.

3.1. Konferencije i savjetovanje kao forme usavršavanja kompetencija nastavnika za rad sa darovitim učenicima

Organizatori konferencija su stručnjaci iz oblasti didaktike, metodike i pedagogije. Oni na konferencijama prezentuju rezultate svojih istraživačkih radova. Na ovaj način nastavnici mogu steći znanja o karakteristikama rada sa darovitim učenicima. Takođe, na konferencijama nastavnici imaju mogućnost da diskutuju o specifičnostima rada sa darovitim učenicima sa nastavnicima iz drugih škola.

Savjetovanje kao forma usavršavanja kompetencija nastavnika ima naredne benefite:

- sticanje znanja i vještina koje su potrebne za efikasno planiranje i realizaciju vaspitno-obrazovnog procesa za darovite učenike;
- podizanje kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada za darovite učenike na veći nivo;
- ispoljavanje veće inicijative nastavnika u radu sa darovitim učenicima;
- implementacija novih strategija u radu sa darovitim učenicima itd. (Karanac, Papić i Beodranski, 2009).

Savjetovanje omogućava profesionalcima da se usmjere na konkretne izazove ili probleme s kojima se susreću u svom poslu. Kroz ovu vrstu usavršavanja, učesnici imaju priliku analizirati svoje metode rada, razvijati nove pristupe te unaprijediti svoje vještine uz pomoć povratnih informacija i savjeta stručnjaka (Jorgić, 2010). Ovaj personalizovani način usavršavanja može biti posebno koristan kada je potrebno riješiti specifične probleme ili prilagoditi se određenim radnim situacijama. Osim toga, savjetovanje obično uključuje kontinuirani proces praćenja i ocjenjivanja napretka, što omogućava profesionalcima da postepeno usvajaju nova znanja i primjenjuju ih u praksi. Na ovaj način, savjetovanje ne samo da pomaže u rješavanju trenutnih problema, nego i dugoročno doprinosi razvoju profesionalnih sposobnosti.

3.2. Seminari kao oblik stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

Pohađanje seminara je obaveza svakog nastavnika. Putem seminara nastavnici imaju mnoštvo mogućnosti da stiču znanja i vještine koje su potrebne za rad sa darovitim učenicima (Čudina-Obradović, 1990). Seminari su dobra prilika da se nastavnici na bolji način upoznaju sa pojedinim temama koje se tiču fenomena darovitosti. Seminar obično traje 8 ili 24 časa, u zavisnosti od oblasti, odnosno dubine sadržaja.

Prema našim saznanjima, seminari se organizuju u Zavodu za školstvo, u vaspitno-obrazovnim ustanovama i online putem Microsoft Teams platforme. Tokom seminara učesnici učestvuju u radionicama, te na taj način razmjenjuju profesionalna iskustva.

U najnovijem katalogu programa stručnog usavršavanja nastavnika nalaze se seminari za rad sa darovitim učenicima. U nastavku navodimo nazive seminara i kataloške brojeve koji se nalaze u najnovijem katalogu.

- „89. Instrumenti za identifikaciju i praćenje darovitih učenika–kako nastavnicima olakšati rad sa ovom kategorijom učenika
- 90. Model podrške učenicima prilikom apliciranja za studije u inostranstvu
- 91. Planiranje i realizacija predmetnih ishoda kroz primjere zaštite životne sredine i smanjenja uticaja na klimatske promjene
- 92. Rad sa darovitim učenicima kroz implementaciju hibridnog učenja
- 93. Rad sa darovitim učenicima u nastavi maternjeg jezika i književnosti
- 94. Razvoj kreativnosti kod nadarenih i talentovanih učenika
- 95. Sve što treba da znate o savremenom izvođenju nastave šaha u školi” (<https://cg.e-seminari.net/wp-content/uploads/2022/12/KATALOG-PROGRAMA-STRUCNOG-USAVRSAVANJA-NASTAVNIKA-2022-2024..pdf>)

Nastavnici mogu naučiti kako da prepoznaju darovite učenike koristeći razne dijagnostičke alate i metode. Seminari mogu uključivati obuku za primjenu testova inteligencije, kreativnosti, postignuća, kao i upitnika i promatranja ponašanja. Takođe, obuke se fokusiraju na praćenje napretka darovitih učenika putem kontinuirane evaluacije i prilagodbe nastavnih planova njihovim specifičnim potrebama.

Učesnici seminara mogu steći znanje o pružanju savjetodavne podrške darovitim učenicima koji žele nastaviti školovanje u inostranstvu. Pohađanjem ovih seminara, nastavnici postaju bolje pripremljeni za rad s darovitim učenicima, prilagođavajući nastavne metode i sadržaje kako bi uspješno odgovorili na njihove specifične potrebe i potencijale.

3.3. Okrugli stolovi i diskusije kao oblici stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

Okrugli stolovi su prilično interesantan način stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima. Na okruglim stolovima učesnici razgovaraju o strategijama rada koje implementiraju u radu sa darovitim učenicima. Okrugli stolovi omogućavaju nastavnicima da sa predavačima intenzivno komuniciraju o temama koje su značajne za rad sa darovitim učenicima. Iskustva i znanja stečena na okruglim stolovima mogu se primjenjivati u radu sa darovitim učenicima (Karanac, Papić i Beodranski, 2009).

Putem diskusija nastavnici mogu unapređivati metodičku praksu u radu sa darovitim učenicima. Nastavnici jedni sa drugima sarađuju, razmjenjuju svoja profesionalna iskustva, te na taj način uče jedni od drugih.

3.4. Kongresi kao oblik stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

Kongresi su odlična prilika da nastavnici unapređuju znanja i vještine potrebne za rad sa rad sa darovitim učenicima. Zahvaljujući kongresima, nastavnici predstavljaju svoje strategije i metode koje upotrebljavaju u radu sa darovitim učenicima. Prednost kongresa su mnogobrojne. Neke od njih su sljedeće:

- razmjena profesionalnih iskustava vezanih za organizaciju rada sa darovitim učenicima;
- upoznavanje sa tendencijama implementacije strategija rada koje su inovativne;
- veće samopouzdanje nastavnika u radu sa darovitim učenicima itd. (Jorgić, 2010).

Kao što vidimo, nastavnici imaju dosta mogućnosti da unapređuju kvalitet organizacije rada sa darovitim učenicima, zahvaljujući stručnom usavršavanju.

4. ISTRAŽIVAČKI DIO

4.1. Problem i predmet istraživanja

Da bi se darovitim učenicima pružilo obrazovanje kakvo zaslužuju, potrebno je da nastavnici usavršavaju svoje vještine. Od nastavnika se očekuje da se cjeložiotno stručno usavršava kako putem seminara, kurseva, konferencija, tako i kroz organizaciju oglednih i uglednih časova (Gottfredson, 1997).

Evidentno je da nastavnik, prije svega, mora biti motivisan za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima. Dakle, određeni motivi su pokretačke snage koje usmjeravaju djelatnosti nastavnika za stručno usavršavanje (Little, 2012).

Mnoge varijable utiču na stav nastavnika prema stručnom usavršavanju. Neke od njih su: godine radnog staža, stručna sprema itd. (Sternberg & Davidson, 2005). Neosporna je činjenica da nastavnici imaju veoma važnu ulogu u vaspitanja i obrazovanja darovitih učenika.

Problem našeg istraživanja je sagledavanje i procjenjivanje stručnog usavršavanja nastavnika osnovne škole u domenu rada sa darovitim učenicima.

Predmet našeg istraživanja je stručno usavršavanje nastavnika osnovne škole u domenu rada sa darovitim učenicima.

4.2. Cilj i zadaci istraživanja

Cilj našeg istraživanja glasi:

- Utvrditi iskustvene stavove nastavnika prema programima stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima.

Na osnovu definisanog cilja istraživanja postavljeni su sljedeći zadaci:

- Utvrditi da li su nastavnici motivisani za proces stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima.
- Utvrditi koje su dominantne organizacione forme stručnog usavršavanja nastavnika u

domenu rada sa darovitim učenicima.

- Utvrditi stavove nastavnika prema kvalitetu ponuđenih i održanih seminara u domenu rada sa darovitim učenicima.
- Utvrditi da li su nastavnici imali mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja iz domena rada sa darovitim učenicima.
- Utvrditi da li nastavnici vrednuju proces stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima

4.3. Istraživačke hipoteze

U skladu sa ciljem istraživanja, **glavnu** hipotezu možemo definisati na sljedeći način:

Pretpostavlja se da nastavnici imaju afirmativne stavove prema stručnom usavršavanju u domenu rada sa darovitim učenicima.

Iz glavne hipoteze, proističu sporedne hipoteze, koje glase:

- Pretpostavlja se da su nastavnici motivisani za proces stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima.
- Pretpostavlja se da su seminari i kursevi dominantne organizacione forme usavršavanja kompetencija nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima.
- Pretpostavlja se da nastavnici imaju afirmativne stavove prema kvalitetu ponuđenih i održanih seminara u domenu rada sa darovitim učenicima.
- Pretpostavlja se da su nastavnici imali mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja iz domena rada sa darovitim učenicima.
- Pretpostavlja se da nastavnici vrednuju proces stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima.

4.4. Metode, tehnike i instrumenti istraživanja

Za dobijanje podataka, primijenili smo fokus grupni intervju za nastavnike, dok ćemo za stručne saradnike i upravu škola koristiti anketni upitnik. Pitanja u anketnom upitniku su zatvorenog, i otvorenog tipa. Upitnik sadrži 11 pitanja, od čega su prva tri vezana za demografske karakteristike uzorka. Upitnik smo samostalno kreirali za potrebe ovog istraživanja. Fokus grupni intervju sadrži pet fokus polja. Prije sprovođenja istraživanja, naše ispitanike smo detaljno upoznali sa ciljem i zadacima, kao i neophodnošću davanja iskrenih odgovora. Rezultate dobijene anketnim upitnikom predstavili smo u obliku histograma, a analizirali u skladu sa ciljem i zadacima istraživanja. Kada su u pitanju rezultati dobijeni grupnim intervjuom, izdvojili smo odgovore ispitanika, grupisane po srednosti u određeni broj kategorija.

4.5. Uzorak ispitanika

Istraživanje smo realizovali na uzorku do 130 nastavnika, 30 stručnih saradnika i 30 direktora i pomoćnika direktora. Struktura uzorka je prikazana u tabelama 4 i 5.

Tabela 4. Uzorak ispitanika nastavnici

Opština	Naziv škole	Broj nastavnika
Podgorica	OŠ „Oktoih“	24
Podgorica	OŠ „Savo Pejanović“	20
Podgorica	OŠ „Pavle Rovinski“	19
Podgorica	OŠ „Novka Ubović“	17
Nikšić	OŠ „Ratko Žarić“	18
Nikšić	OŠ „Luka Simonović“	12
Nikšić	OŠ „Olga Golović“	20
Ukupno	7	130

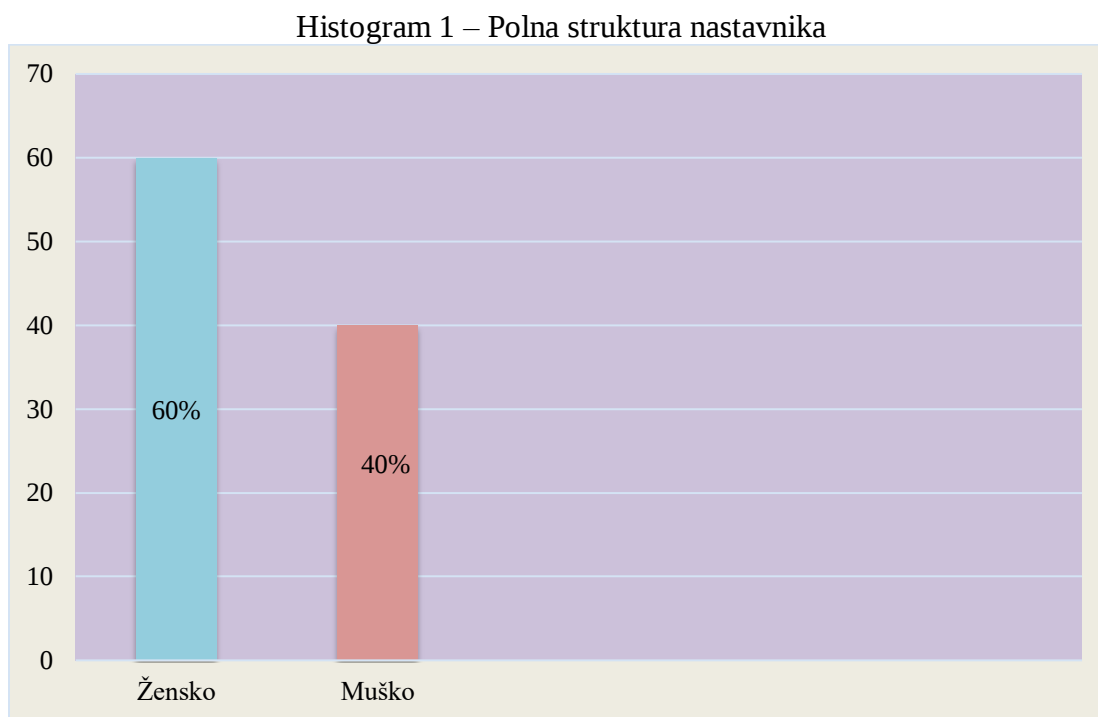
Tabela 5. Uzorak ispitanika stručni saradnici, direktori i pomoćnici direktora

Opština	Naziv škole	Broj stručnih saradnika	Broj direktora i pomoćnika direktora
Podgorica	OŠ „Oktoih“	2	2
Podgorica	OŠ „Savo Pejanović“	2	2
Podgorica	OŠ „21. maj“	2	2
Podgorica	OŠ „Maksim Gorki“	2	2
Podgorica	OŠ „Pavle Rovinski“	2	2
Podgorica	OŠ „Novka Ubović“	2	2
Nikšić	OŠ „Ratko Žarić“	2	2
Nikšić	OŠ „Braća Ribar“	2	2
Nikšić	OŠ „Milija Nikčević“	2	2
Nikšić	OŠ „Luka Simonović“	2	2
Nikšić	OŠ „Olga Golović“	2	2
Tivat	OŠ „Drago Milović“	2	2
Kotor	OŠ „Njegoš“	2	2
Pljevlja	OŠ „Salko Aljković“	2	2
Bijelo Polje	OŠ „Dušan Korać“	2	2
Ukupno	15	30	30

5. INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

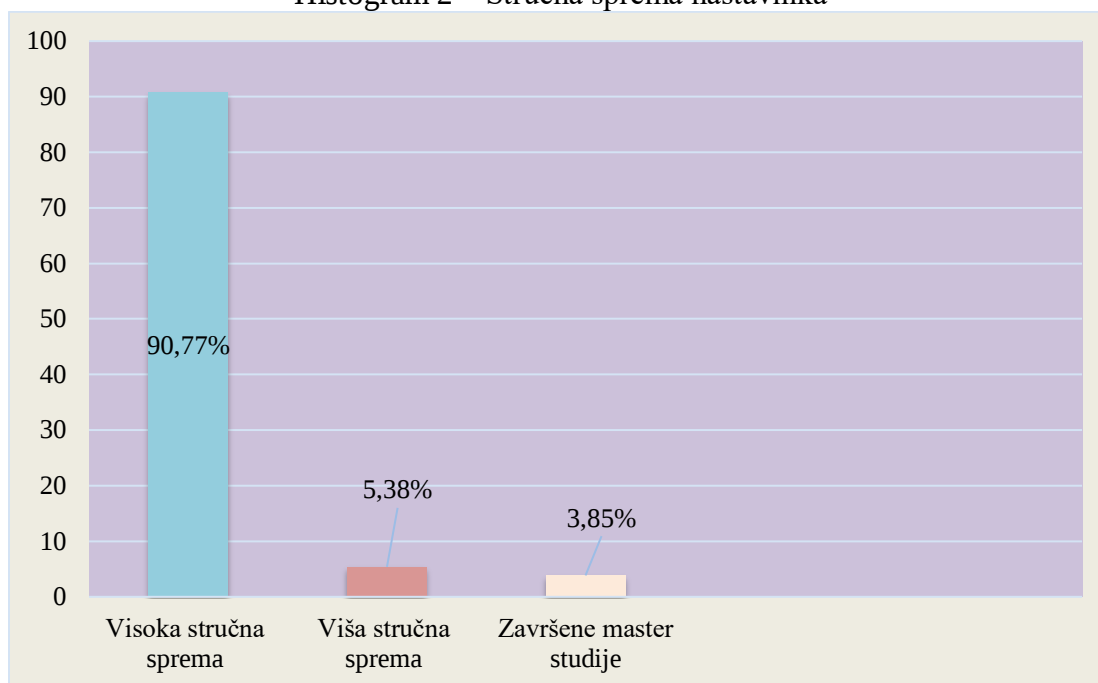
U ovom dijelu rada prikazani su rezultati istraživanja dobijeni intervjuisanjem nastavnika, anketiranjem stručnih saradnika, pomoćnika direktora i direktora osnovnih škola.

5.1. Demografske karakteristike uzorka

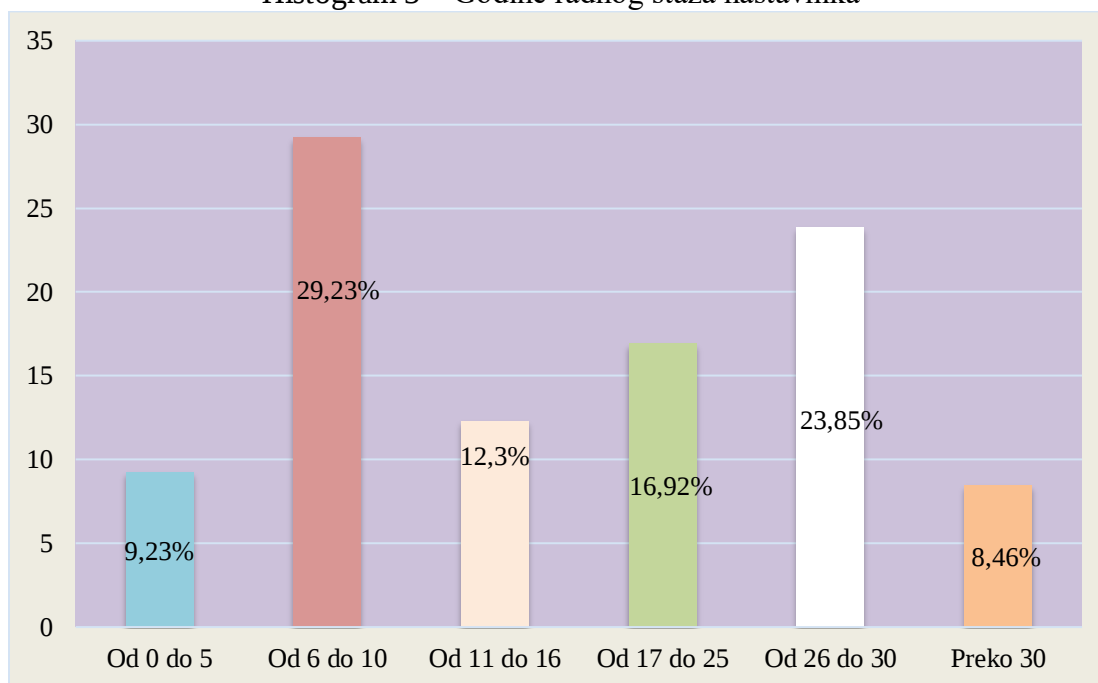

U istraživanje je uključeno 60% nastavnika ženskog pola i 40% nastavnika muškog pola. Pol kao nezavisna varijabla može uticati na stav prema stručnom usavršavanju u domenu rada sa darovitim učenicima.

Histogram 2 – Stručna sprema nastavnika

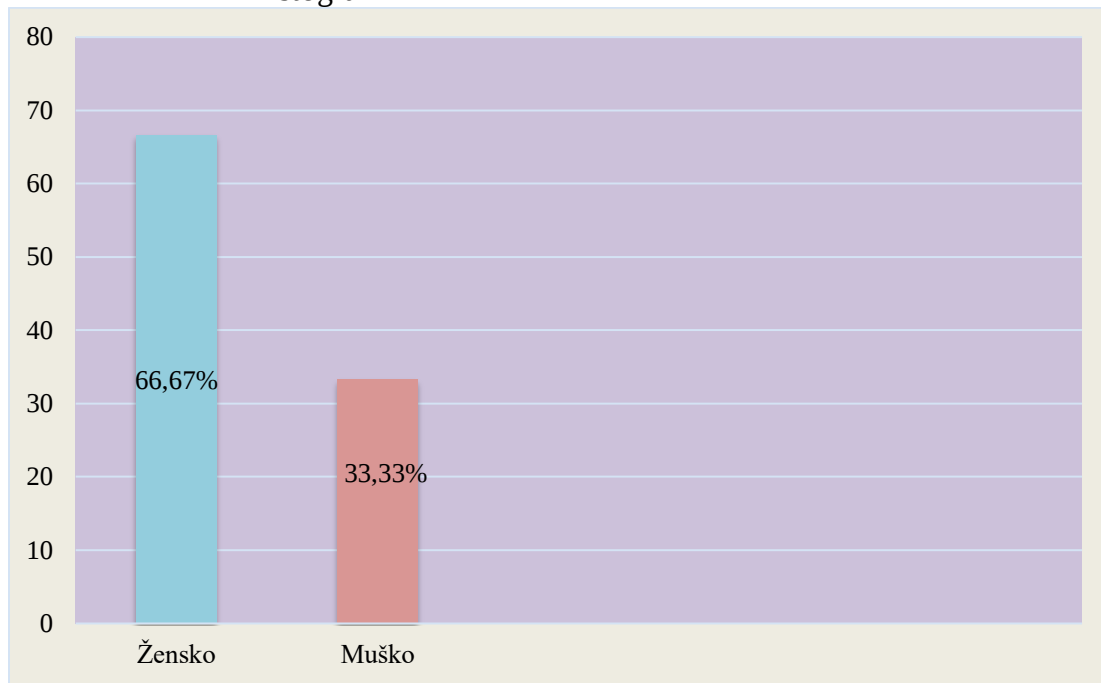

Histogram 3 – Godine radnog staža nastavnika

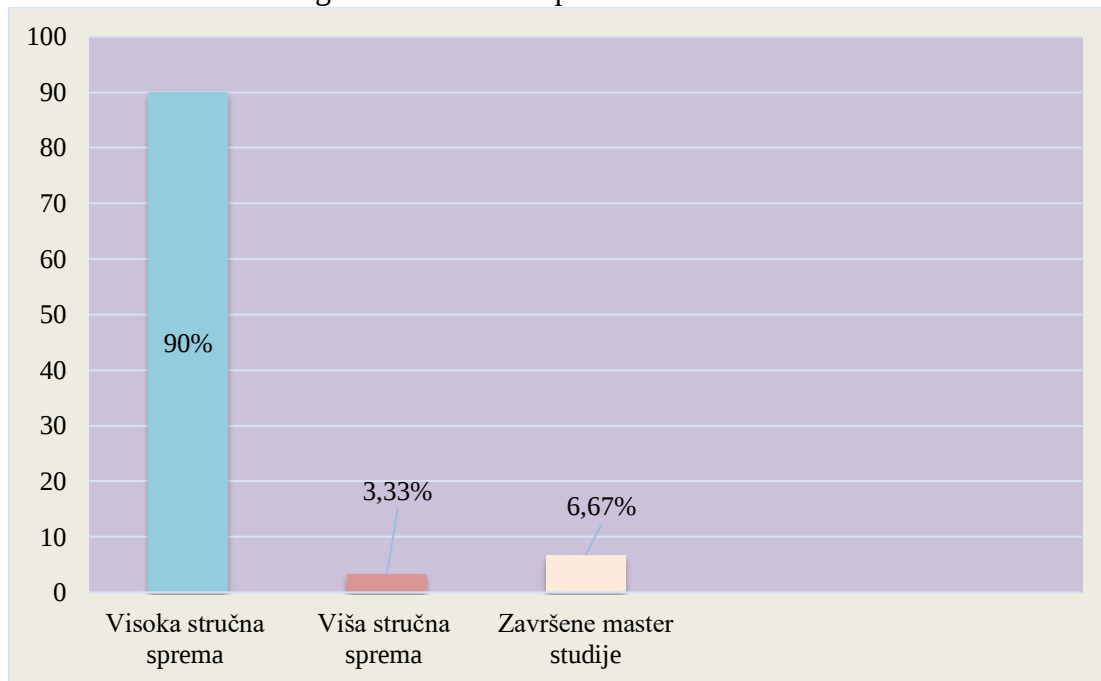

Većina nastavnika ima visoku stručnu spremu. Kada su u pitanju godine radnog staža, može se konstatovati da većina nastavnika ima dovoljno iskustva u radu sa djecom.

Histogram 4 – Polna struktura stručnih saradnika

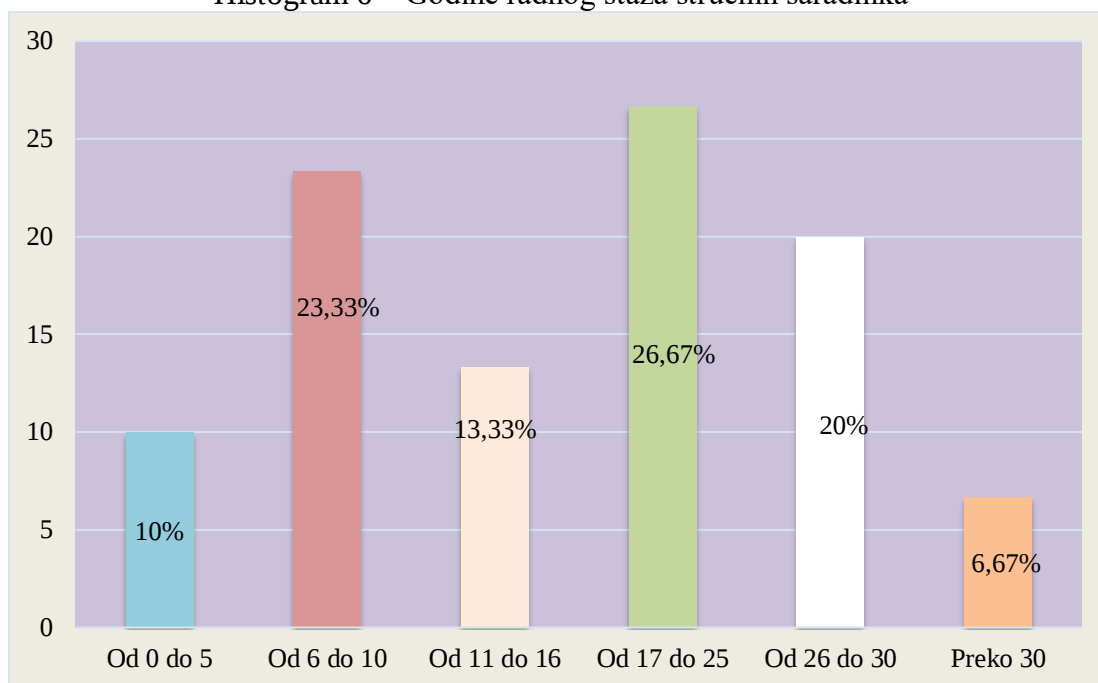

Histogram 5 – Stručna sprema stručnih saradnika

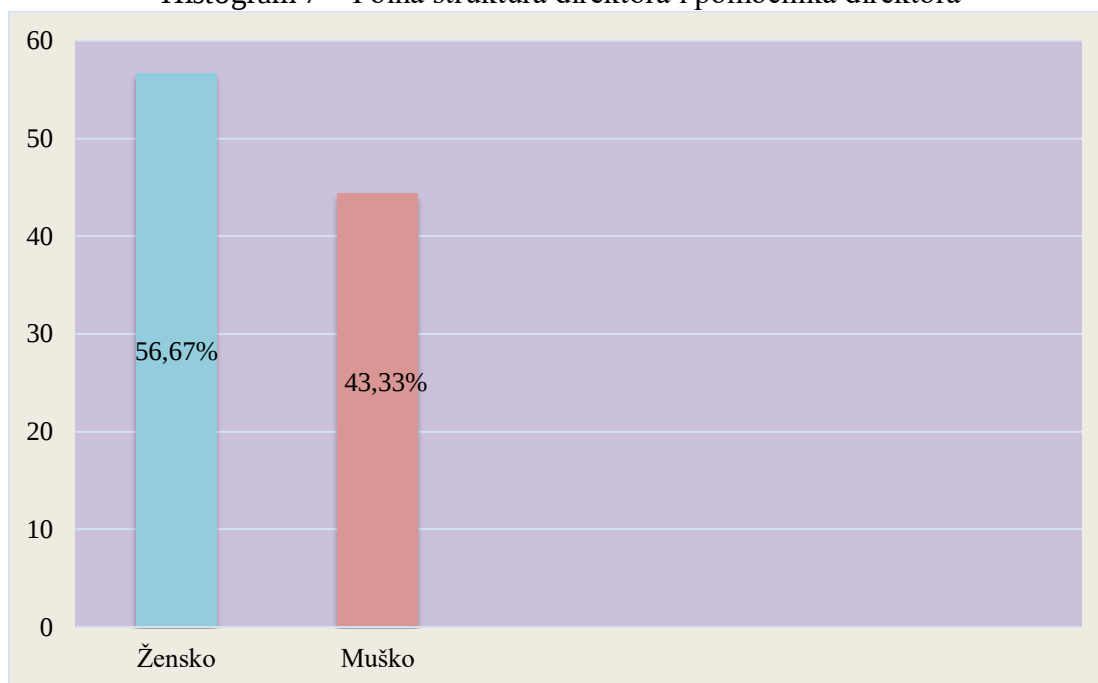

U naše istraživanje je uključeno 66,67% stručnih saradnika ženskog pola, a 33,33% stručnih saradnika muškog pola. Većina stručnih saradnika ima visoku stručnu spremu.

Histogram 6 – Godine radnog staža stručnih saradnika

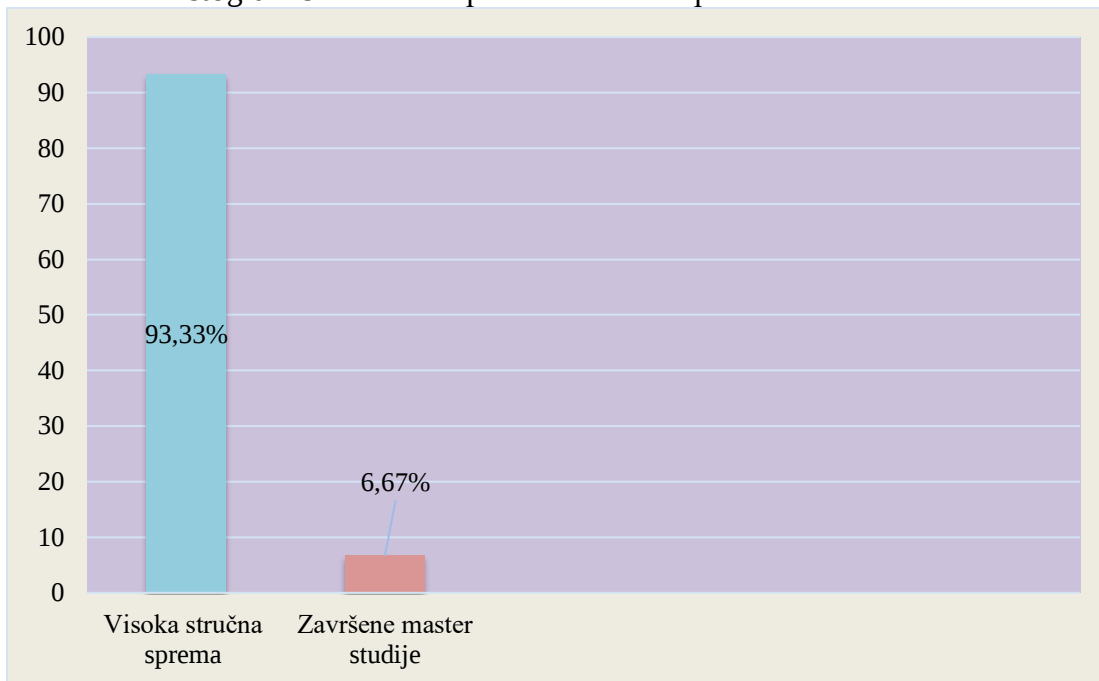

Histogram 7 – Polna struktura direktora i pomoćnika direktora

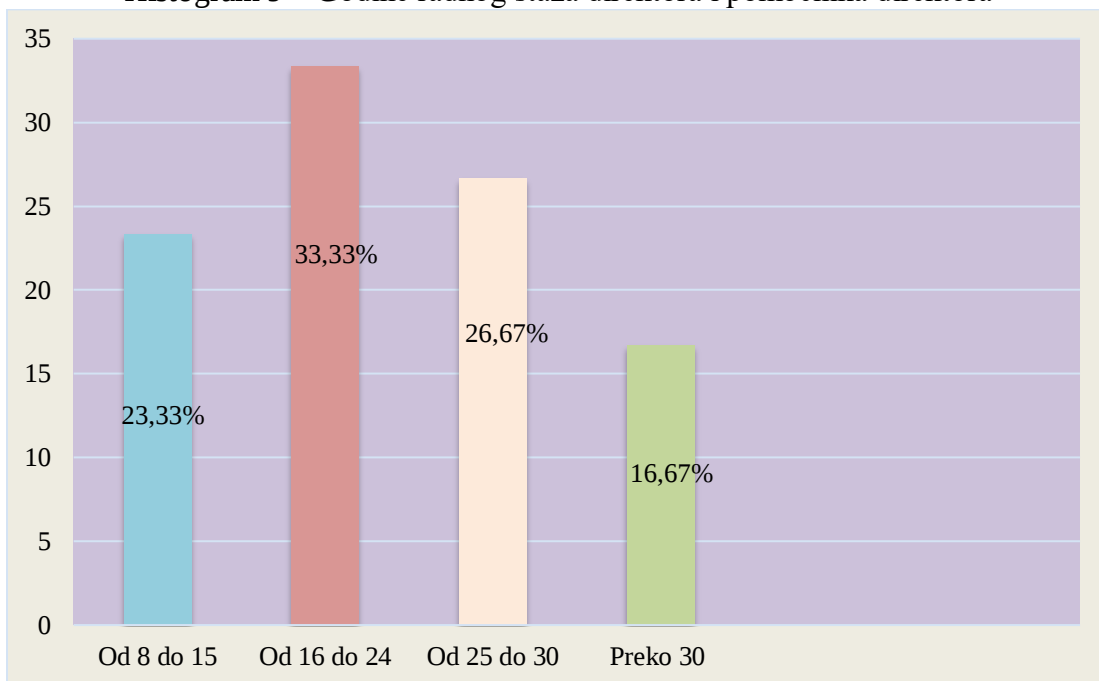

Najveći procenat stručnih saradnika ima od 17 do 25 godina radnog staža. U histogramu 7 vidimo da 56,67% direktora i pomoćnika direktora čine žene, a 43,33% muškarci.

Histogram 8 – Stručna sprema direktora i pomoćnika direktora

Histogram 9 – Godine radnog staža direktora i pomoćnika direktora

Većina direktora i pomoćnika direktora ima visoku stručnu spremu. Najveći procenat direktora i pomoćnika direktora ima od 16 do 24 godine radnog staža. Jasno je da godine radnog staža mogu generalno uticati na stavove direktora i pomoćnika direktora prema obrazovanju.

5.2. Motivacija nastavnika za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima

Svaki nastavnik treba da usavršava svoje vještine kako bi na što bolji način realizovao vaspitno-obrazovni proces. Nastavnici, prije svega moraju biti motivisani da se stručno usavršavaju u domenu rada sa darovitim učenicima.

Naša prva sporedna hipoteza glasi: *Pretpostavlja se da su nastavnici motivisani za proces stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima.* Ovu hipotezu smo provjerili pomoću grupnog intervjua sa nastavnicima, prvog i drugog pitanja u anketnim upitnicima za stručne saradnike, direktore i pomoćnike direktora.

O tome da li su motivisani za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima, izdajamo sljedeće kategorije odgovora naših ispitanika:

- Nastavnici su motivisani da stiču kompetencije u domenu rada sa darovitim učenicima (24,61%).
- Nastavnici su motivisani za stručno usavršavanje, ali se u školama ne priča puno o radu sa darovitim učenicima (19,23%).
- Nastavnici imaju želju da pomognu darovitim učenicima (15,38%).
- Nastavnici su motivisani, ali nemaju dovoljno vremena za sticanje više vještina za rad sa darovitim učenicima (14,62%).
- Nastavnici su uglavnom motivisani za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima (13,85%).
- Nastavnici uglavnom nijesu motivisani za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima (12,30%).

Na osnovu dobijenih rezultata, procjenjujemo da su nastavnici motivisani za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima. Nastavnici smatraju da je stručno usavršavanje značajno zbog sticanja kompetencija. Posebno je interesantno što su nastavnici motivisani za stručno usavršavanje, iako se u školama se govori o potrebama darovitim učenika.

Ovakav podatak nas upućuje na konstataciju da nastavnici teže da unaprijede položaj darovitih učenika u školama. Pojedini ispitanici žele da pruže podršku darovitim učenicima, pa smatraju da je zbog toga značajno stručno usavršavanje.

Generalno, rezultati pokazuju da su nastavnici svjesni da od kvaliteta njihovog rada u velikoj mjeri zavisi i razvijanje potencijala darovitih učenika.

O tome koji motivi pokreću nastavnike na stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima, izdvajamo sljedeće kategorije odgovora naših ispitanika:

- Unapređenje kvaliteta rada sa darovitim učenicima (26,92%).
- Efikasnije učenje darovitih učenika (15,38%).
- Želja da se u najvećoj mogućoj mjeri odgovori na individualne potrebe darovitih učenika (13,85%).
- Razmjena profesionalnih iskustava sa kolegama (8,46%).
- Usavršavanje vlastitih znanja (7,69%).
- Primjena raznovrsnih strategija u radu sa darovitim učenicima (6,92%).
- Želja da se sazna više o mogućnostima i osobinama darovitih učenika (6,92%).
- Sticanje vještina za planiranje individualizovanih aktivnosti za darovite učenike (6,92%).
- Bolji položaj darovitih učenika u cjelokupnom sistemu vaspitanja i obrazovanja (6,92%).

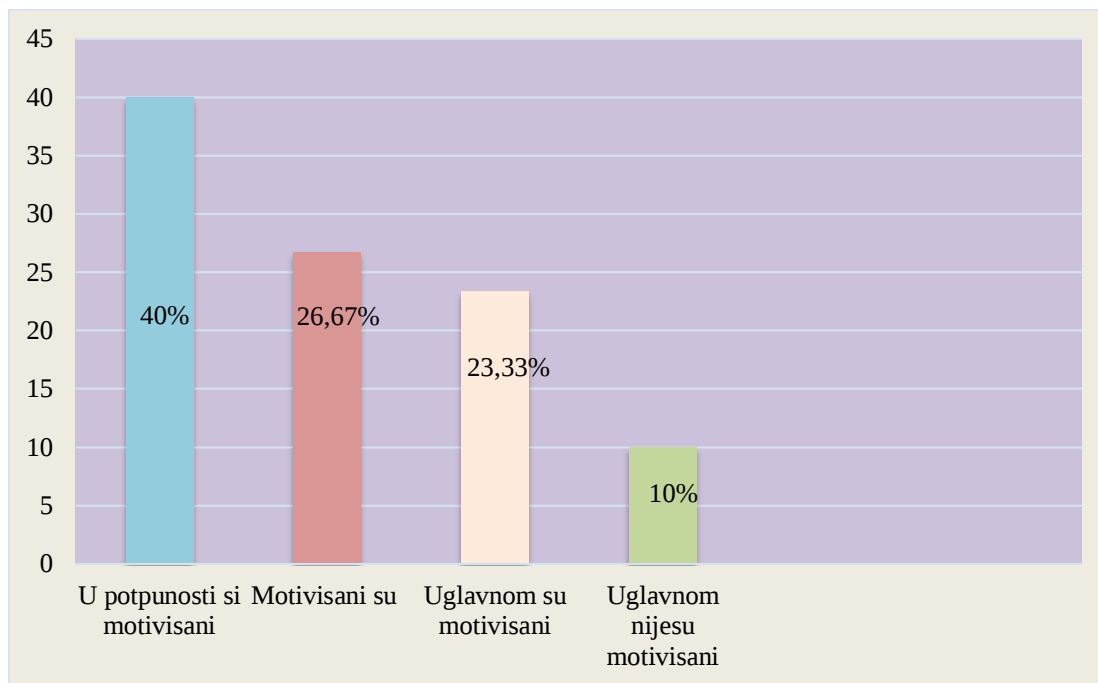
Na osnovu prezentovanih rezultata, konstatujemo da nastavnici žele da unaprijede proces učenja darovitih učenika. Interesantno je da nastavnici kao motiv navode želju da se odgovori na individualne potrebe darovitih učenika. Ovaj podatak nas navodi na konstataciju da nastavnici teže da primjenjuju individualizovane postupke u radu sa darovitim učenicima. Neki nastavnici žele da usavršavaju vlastita znanja i da saznaju nešto više o osobinama darovitih učenika.

Dakle, ukoliko se nastavnici edukuju da pruže podršku darovitim učenicima, sasvim je sigurno da će ovi učenici imati znatno bolji položaj u cjelokupnom sistemu vaspitanja i obrazovanja.

Pomoću anketnog upitnika provjerili smo mišljenje stručnih saradnika, direktora i pomoćnika

direktora o motivaciji nastavnika za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima.

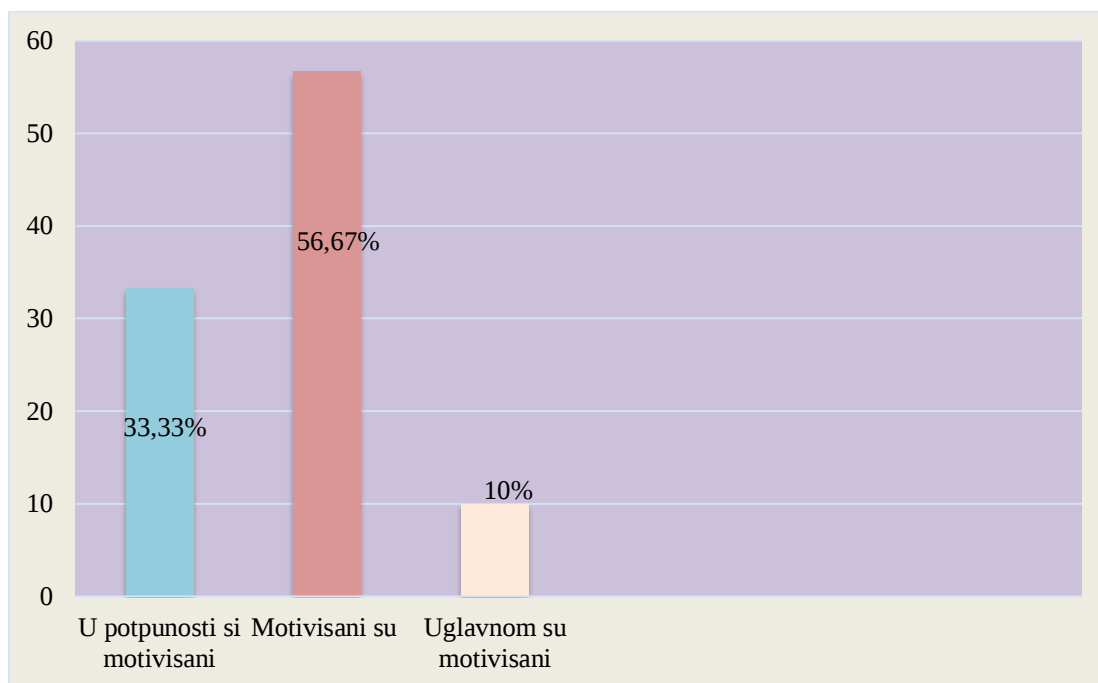
Histogram 10 – Mišljenje stručnih saradnika o motivaciji nastavnika za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima

U histogramu 10 je prikazano da 40% stručnih saradnika smatra da su nastavnici u potpunosti motivisani za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima. Ukupno 26,67% stručnih saradnika, takođe, smatra da su nastavnici motivisani za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima.

Na osnovu dobijenih rezultata, procjenjujemo da većina stručnih saradnika pozitivno procjenjuje motivaciju nastavnika za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima.

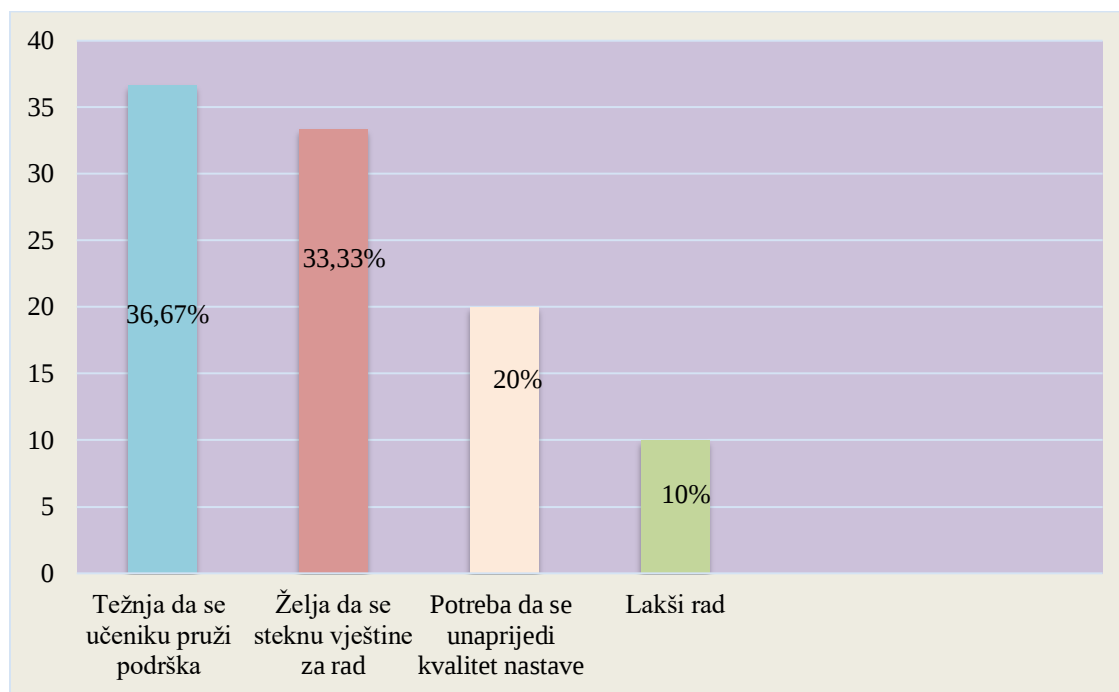
Histogram 11 – Mišljenje direktora i pomoćnika direktora o motivaciji nastavnika za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima

U histogramu 11 prikazano je da 33,33% direktora i pomoćnika direktora smatra da su nastavnici u potpunosti motivisani za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima. Najveći procenat (56,67%) direktora i pomoćnika direktora navodi da su nastavnici motivisani za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima.

Na osnovu dobijenih rezultata, smatramo da većina direktora i pomoćnika direktora pozitivno procenjuje motivaciju nastavnika za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima. Sasvim je izvjesno da direktori i pomoćnici direktora mogu uticati na stručno usavršavanje nastavnika. Direktori često svoje zaposlene obavješavaju o programima obuke, te navode značaj pohađanja određenog programa. Na ovaj način nastavnici se motivišu za stručno usavršavanje.

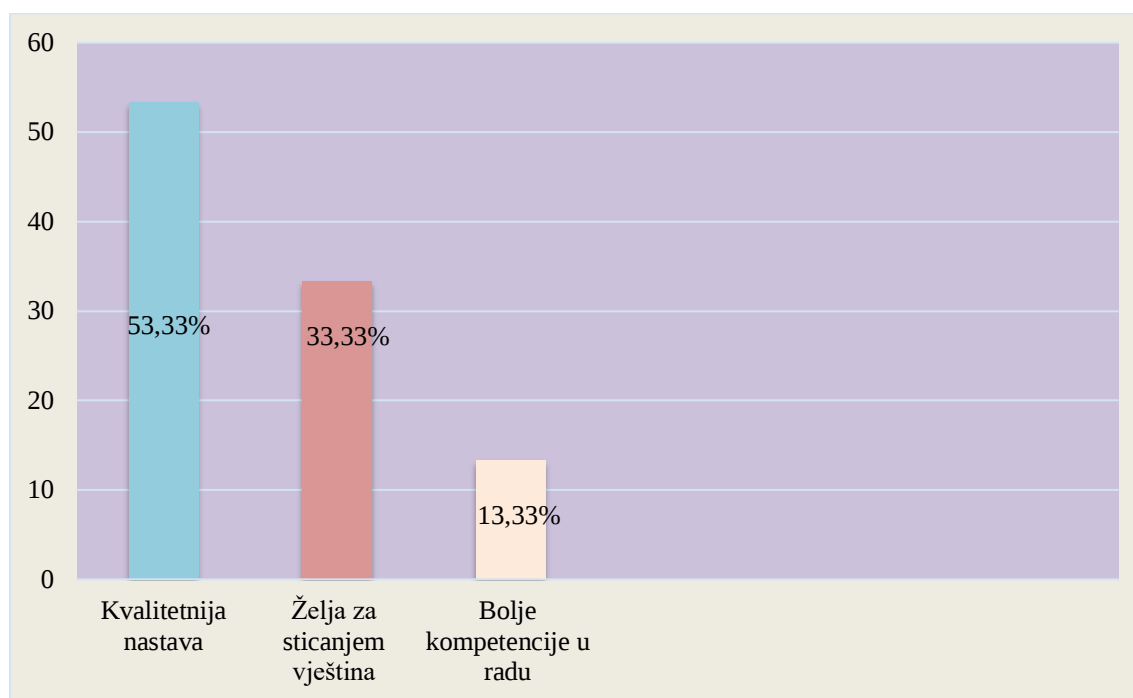
Histogram 12 – Najčešći motivi za stručno usavršavanje nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima po mišljenju stručnih saradnika

Pitanje je bilo anonimnog tipa, a stručni saradnici su imali priliku da navedu najčešće motive nastavnika za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima. Poslije sumiranja dobijenih odgovora, dolazimo do saznanja da su po mišljenju stručnih saradnika najčešći motivi nastavnika za stručno usvršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima sljedeći: težnja da se učeniku pruži podrška, želja da se steknu vještine za rad, potreba da se unaprijedi kvalitet nastave i lakši rad.

Dakle, ako se steknu potrebna znanja za rad sa darovitim učenicima, nastavnici će efikasnije planirati aktivnosti, a samim tim će unaprijediti kvalitet nastave. Nastavnik koji je svjestan da posjeduje vještine za rad, biće mu lakše da planira aktivnosti za darovite učenike.

Histogram 13 – Najčešći motivi za stručno usavršavanje nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima po mišljenju direktora i pomoćnika direktora

Pitanje je otvorenog tipa, a direktori i pomoćnici direktora su imali mogućnost da navedu koji su po njihovom mišljenju ključni motivi nastavnika za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima. Poslije sumiranja dobijenih odgovora, dolazimo do saznanja da su po mišljenju direktora i pomoćnika direktora najčešći motivi nastavnika za stručno usvršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima sljedeći: kvalitetnija nastava, želja za sticanjem vještina i bolje kompetencije u radu.

Na osnovu dobijenih rezultata, procjenjujemo da direktori i pomoćnici direktora generalno smatraju da se stručno usavršavanje nastavnika unaprijediti kvalitet nastave za darovite učenike.

U skladu sa navedenim rezultatima, potvrđujemo prvu sporednu hipotezu kojom smo pretpostavili da su nastavnici motivisani za proces stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima.

5.3. Dominantni oblici stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

Druga sporedna hipoteza glasi: *Pretpostavlja se da su seminari i kursevi dominantne organizacione forme usavršavanja kompetencija nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima.* Ovu hipotezu smo provjerili pomoću grupnog intervjua za nastavnike i trećeg i četvrtog pitanja iz anketnih upitnika za stručne saradnike, direktore i pomoćnike direktora.

O tome koji su najčešći oblici stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima, izdvajamo naredne kategorije odgovore ispitanika:

- Putem seminara nastavnici najčešće usavršavaju svoje vještine u domenu rada sa darovitim učenicima (28,46%).
- Nastavnici se usavršavaju kroz razne kurseve (26,92%).
- Nastavnici usavršavaju svoje vještine tokom neposrednog rada sa djecom (16,92%).
- Nastavnici kroz organizaciju uglednih i oglednih časova usavršavaju svoje kompetencije (15,38%).
- Nastavnici često samostalno čitaju stručnu literaturu (12,30%).

Na osnovu prikazanih rezultata, može se konstatovati da se najveći broj nastavnika stručno usavršava putem seminara. Ovaj podatak smo mogli očekivati, imajući na umu činjenicu da su seminari uglavnom i najčešća forma usavršavanja kompetencija. Zanimljivo je da se nastavnici stručno usavršavaju tokom neposrednog rada sa učenicima. Jasno je da se nastavnik tokom rada upoznaje sa karakteristikama učenika, njihovim ponašanjem itd.

Pojedini nastavnici samostalno čitaju stručnu literaturu, te se na taj način edukuju o darovitosti. Ovakav podatak nas upućuje na konstataciju da nastavnici žele da unapređuju svoju metodičku praksu.

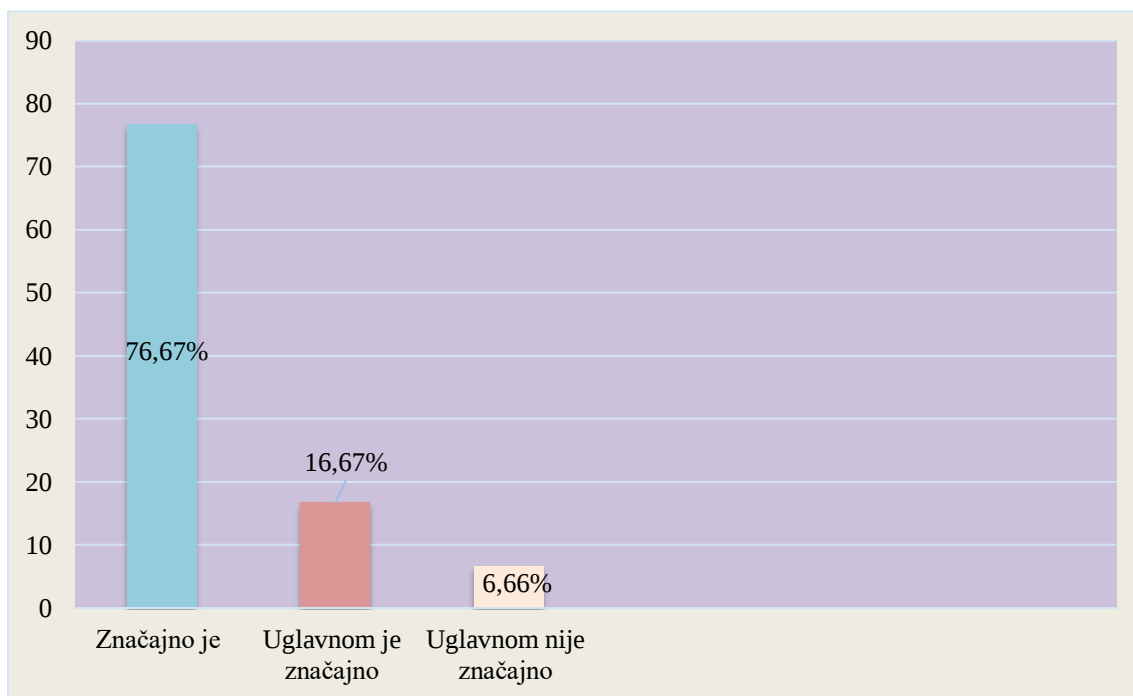
O tome koji su organizacioni oblici stručnog usavršavanja nastavnika u domenu darovitosti

najviše unaprijedili kvalitet rada sa darovitim učenicima, izdvajamo sljedeće kategorije odgovora:

- Seminari su značajno unaprijedili kvalitet rada sa darovitim učenicima (47,69%).
- Razni kursevi i diskusije su dodatno usavršile vještine nastavnika za rad sa darovitim učenicima (24,61%).
- Rad u učionici omogućava da nastavnici stiču iskustva o radu sa darovitim učenicima (16,92%).
- Nastavnici samostalno pretražuju stručnu literaturu i na taj način unapređuju svoje vještine (10,77%).

Na osnovu dobijenih rezultata, dolazimo do konstatacije da su seminari značajno unaprijedili kvalitet rada sa darovitim učenicima. Na seminarima se realizuju raznovrsne radionice na kojima se nastavnici mogu detaljno upoznat sa karakteristikama rada sa darovitim učenicima.

Histogram 14 – Mišljenje stručnih saradnika o značaju stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

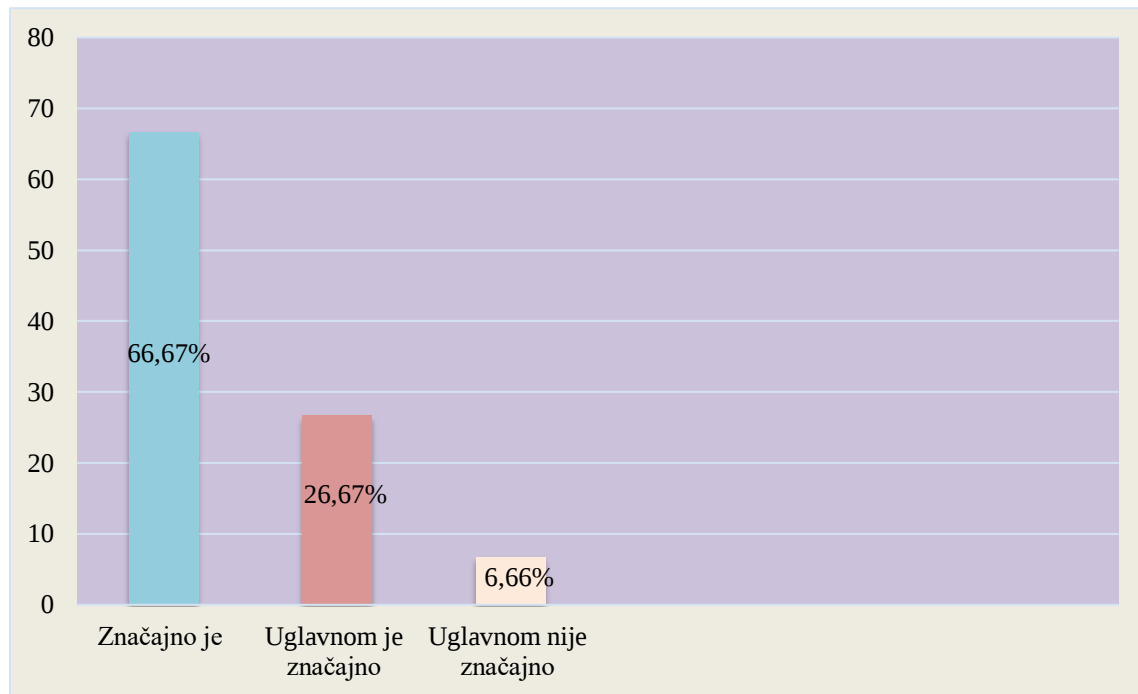

Rezultati u histogramu 14 pokazuju da 76,67% stručnih saradnika smatra da je značajno

stručno usavršavanje nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima. Sa navedenim se uglavnom složilo 16,67% stručnih saradnika.

Generalno, većina stručnih saradnika ima pozitivan stav prema stručnom usavršavanju nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima.

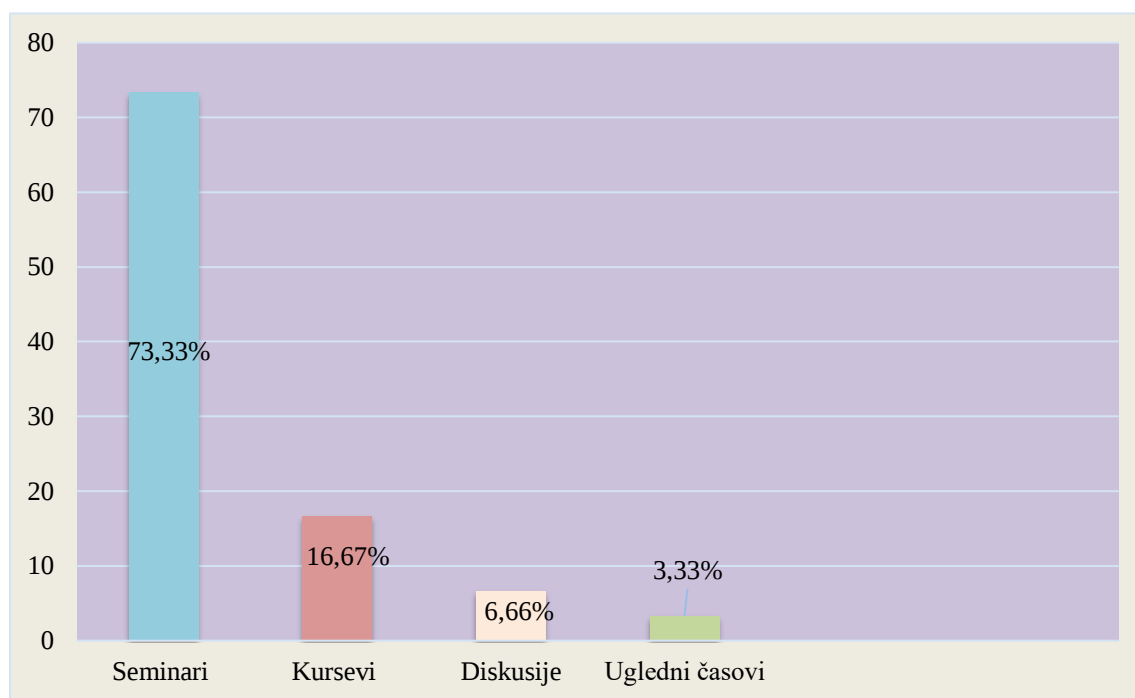
Histogram 15 – Mišljenje direktora i pomoćnika direktora o značaju stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

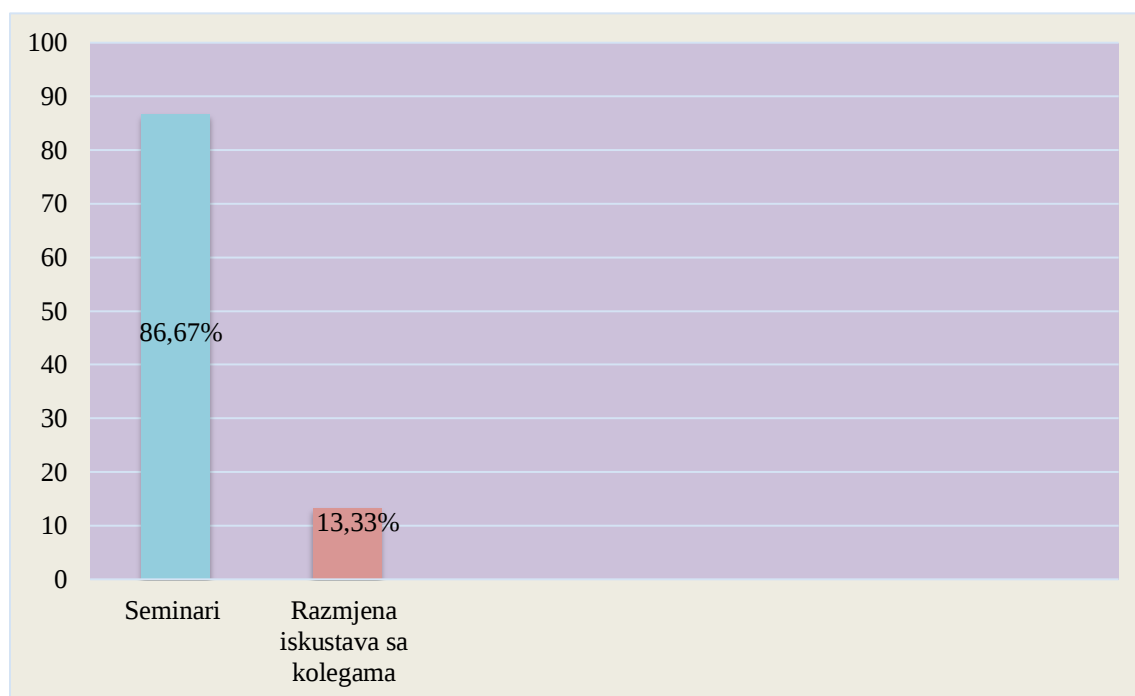
U histogramu 15 prikazano je da 66,67% direktora i pomoćnika direktora smatra da je značajno stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima. Sa navedenim se uglavnom složilo 26,67% direktora i pomoćnika direktora.

Na osnovu dobijenih rezultata, konstatujemo da direktori i pomoćnici direktora imaju pozitivan stav prema stručnom usavršavanju nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima.

Histogram 16 – Dominantni oblici stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima po mišljenju stručnih saradnika

Histogram 17 – Dominantni oblici stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima po mišljenju direktora i pomoćnika direktora

U histogramu 16 i 17 vidimo da većina stručnih saradnika, direktora i pomoćnika direktora smatra da su seminari najčešći oblik stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima.

Potpuno je izvjesno da se najveći broj nastavnika najčešće stručno usavršava putem seminara. Seminari su ujedno i najdostupnija forma stručnog usavršavanja nastavnika.

U skladu sa prethodno izloženim rezultatima, možemo potvrditi drugu sporednu hipotezu kojom se pretpostavilo da su seminari i kursevi dominantne organizacione forme usavršavanja kompetencija nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima.

5.4. Stavovi nastavnika prema kvalitetu ponuđenih i održanih seminara u domenu rada sa darovitim učenicima

Treća sporedna hipoteza glasi: *Pretpostavlja se da nastavnici imaju afirmativne stavove prema kvalitetu ponuđenih i održanih seminara u domenu rada sa darovitim učenicima.* Ovu hipotezu smo provjerili pomoću grupnog intervjua za nastavnike i petog i šestog pitanja u anketnim upitnicima za stručne saradnike, direktore i pomoćnike direktora.

O tome da li su kvalitetni ponuđeni i realizovani seminari u domenu rada sa darovitim učenicima, izdvajamo naredne kategorije odgovora ispitanika:

- Seminari koji se nude su izuzetno interesantni (53,33%).
- Tematika darovitosti je prilično interesantna i uvijek se može naučiti nešto novom na seminarima (23,33%).
- Pohađani seminari su uglavnom kvalitetni. Veći fokus treba posvetiti praktičnom radu (13,33%).
- Mali je broj seminara koji su u ponudi (6,66%).
- Poželjno je da se seminari više bave praksom, a ne samo teorijom (3,33%).

Dobijeni rezultati pokazuju da većina nastavnika smatra su seminari koji se realizuju interesantni. Pojedini nastavnici smatraju da više pažnje na seminarima trebalo posvetiti praktičnom radu. Ovakav podatak nam govori da su nastavnici zadovoljni kvalitetom seminara, ali

da su seminari više teorijskog tipa. Mi smatramo da su kvalitetni oni seminari koji se jednako bave i teorijom i praksom. Ima i nastavnika koji smatraju da je prilično mali broj seminara u ponudi.

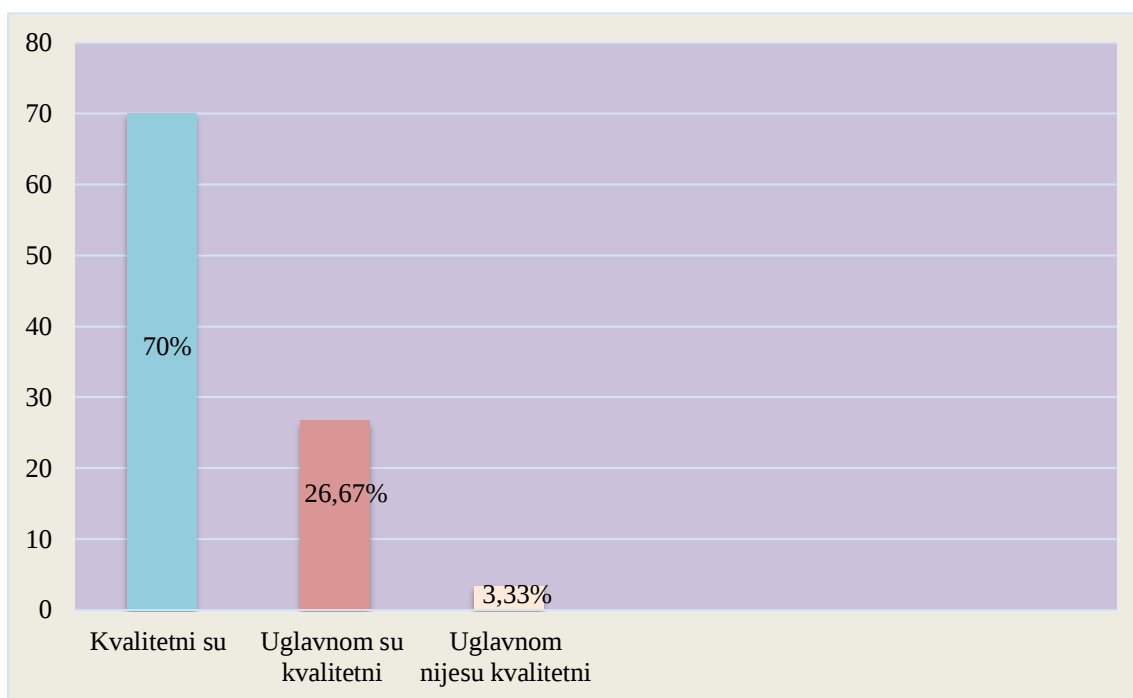
Iz navedenih rezultata, konstatujemo da bi trebalo organizovati veći broj seminara koji bi se više bavili praksom. Na taj način nastavnici bi znali kako i na koji način da unaprijede metodiku rada sa darovitim učenicima.

O tome da li su nastavnici unaprijedili kvalitet rada sa darovitim učenicima zahvaljujući znanjima stečenim na seminarima, izdvajamo sljedeće kategorije odgovora:

- Znanja stečena na seminarima su unaprijedila kvalitet rada sa darovitim učenicima (33,85%).
- Često su seminari jedini način da se nastavnici detaljnije upoznaju sa karakteristikama rada sa darovitim učenicima (19,23%).
- Na seminarima se uglavnom stiču teorijska znanja (15,38%).
- Od polaznika seminara se traži da odrade domaće zadatke, što predstavlja dobru priliku da se steknu praktično upotrebljiva znanja (10%).
- Neke strategije rada su primjenjive u nastavi (7,69%).
- Nastavnici često nemaju autonomiju da u cjelosti primijene stečena znanja u praksi (6,92%).
- Seminari se uglavnom pohađaju zbog obnove licence, pa nastavnici nijesu motivisani da stečena znanja primijene u metodičkoj praksi (6,92%).

Dobijeni rezultati pokazuju da su znanja i vještine stečene na seminarima unaprijedili kvalitet rada sa darovitim učenicima. Na seminarima se nastavnici upoznaju sa strategijama rada koje mogu primijeniti u radu sa darovitim učenicima. Interesantno je da neki nastavnici smatraju da nemaju autonomiju da stečena znanja primijene u praksi. Ovo nam govori da se neki nastavnici još uvijek pridržavaju tradicionalnih metoda u radu.

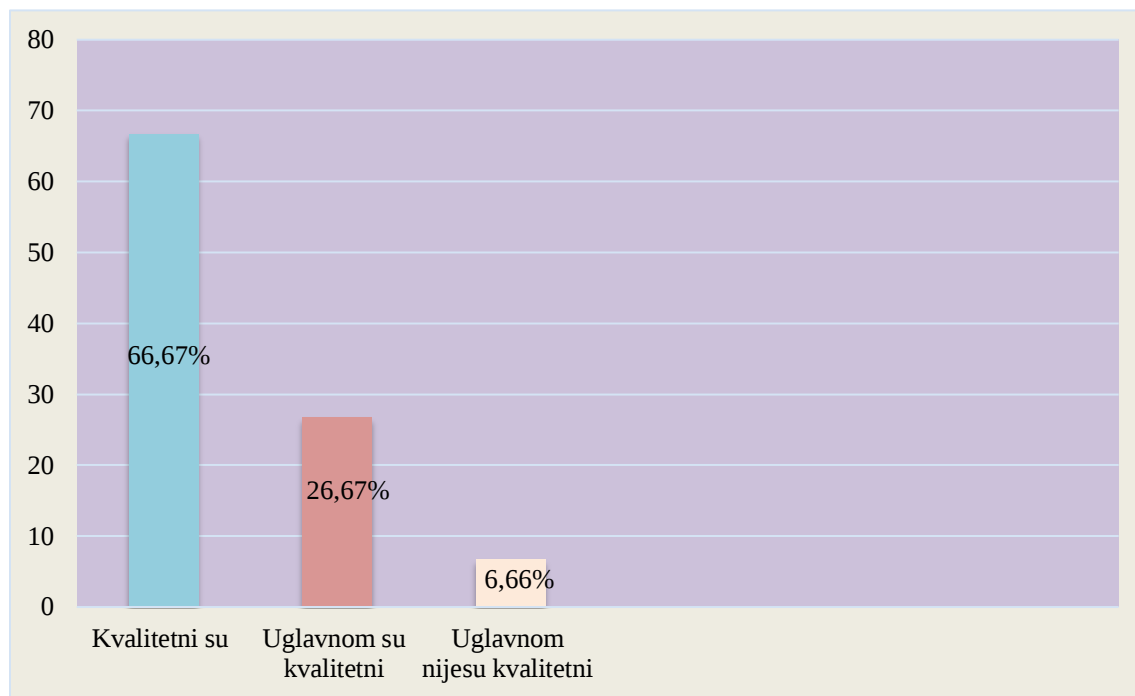
Histogram 18 – Mišljenje stručnih saradnika o kvalitetu ponuđenih i održanih seminara za nastavnike u domenu rada sa darovitim učenicima

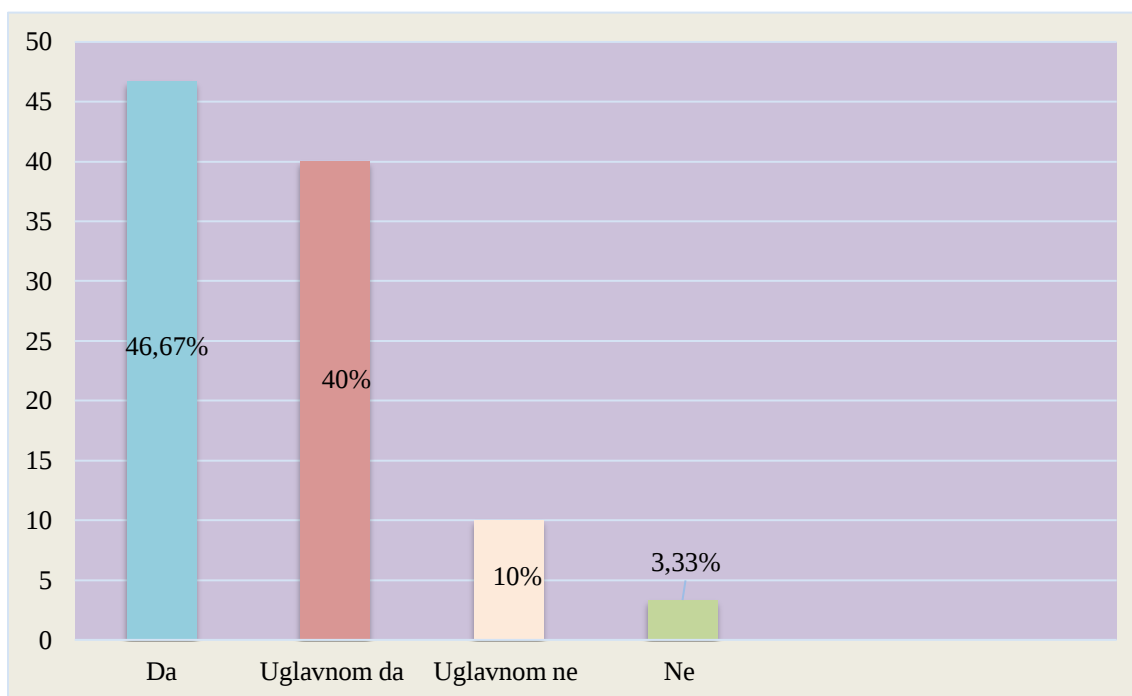
Rezultati u histogramu 18 pokazuju da 70% stručnih saradnika smatra da su seminari koji se nude i održavaju u domenu rada sa darovitim učenicima kvalitetni. Sa navedenim se uglavnom složilo 26,67% stručnih saradnika. Svega 3,33% stručnih saradnika smatra da seminari koji se održavaju uglavnom nijesu kvalitetni.

Na osnovu dobijenih rezultata, procjenjujemo da većina stručnih saradnika ima pozitivan stav prema kvalitetu ponuđenih i održanih seminara u domenu rada sa darovitim učenicima.

Histogram 19 – Mišljenje direktora i pomoćnika direktora o kvalitetu ponuđenih i održanih seminara za nastavnike u domenu rada sa darovitim učenicima

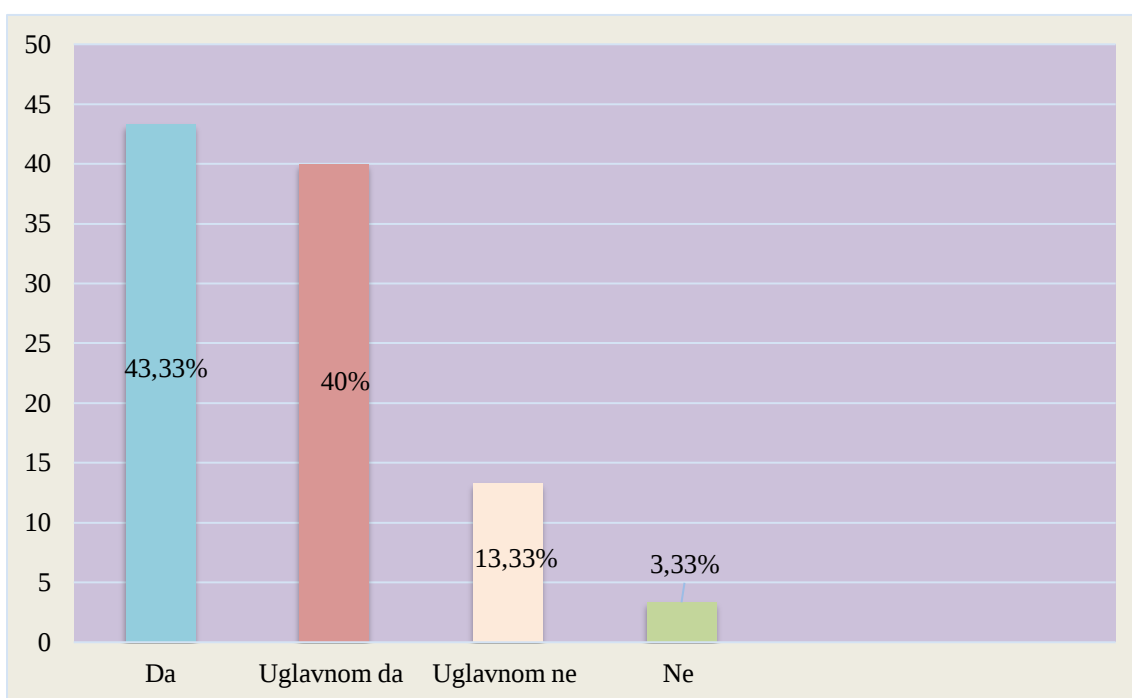

Histogram 20 – Mišljenje stručnih saradnika o zainteresovanosti nastavnika za pohađanje seminara u domenu rada sa darovitom djecom

U histogramu 19 je prikazano da većina direktora i pomoćnika direktora smatra da su seminari koji se nude i održavaju u domenu rada sa darovitim učenicima kvalitetni. U histogramu 20 vidimo da najveći procenat stručnih saradnika smatra da su nastavnici zainteresovani za pohađanje seminara u domenu rada sa darovitim učenicima. Stručni saradnici su često i koordinatori za profesionalni razvoj, pa shodno tome imaju informacije o tome da li nastavnici pohađaju seminare u domenu rada sa darovitim učenicima.

Histogram 21 – Mišljenje direktora i pomoćnika direktora o zainteresovanosti nastavnika za pohađanje seminara u domenu rada sa darovitim učenicima

Rezultati u histogramu 21 pokazuju da većina direktora i pomoćnika direktora smatra da su nastavnici zainteresovani za pohađanje seminara u domenu rada sa darovitim učenicima.

Na osnovu predstavljenih rezultata možemo potvrditi treću sporednu hipotezu kojom se pretpostavilo da nastavnici imaju afirmativne stavove prema kvalitetu ponuđenih i održanih seminara u domenu rada sa darovitim učenicima.

5.5. Mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja iz domena rada sa darovitim učenicima

Četvrta sporedna hipoteza glasi: *Pretpostavlja se da su nastavnici imali mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja iz domena rada sa darovitim učenicima.* Ovu hipotezu smo provjerili pomoću grupnog intervjua i sedmog pitanja u anketnim upitnicima za stručne saradnike, direktore i pomoćnike direktora.

O tome da li nastavnici imaju mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima, izdvajamo sljedeće kategorije odgovora:

- Nastavnici imaju mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja (30%).
- Nastavnici se mogu stručno usavršavati u domenu rada sa darovitim učenicima na raznovrsne načine (24,61%).
- Nastavnici uglavnom imaju mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja (19,23%).
- Svaki nastavnik ima potpunu autonomiju kada je riječ o usavršavanja vještina (13,85%).
- Nije veliki broj programa u ponudi, što olakšava izbor (7,69%).
- Nastavnici jedne škole uglavnom zajedno biraju iste programe stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima (4,61%).

Dobijeni rezultati pokazuju da nastavnici imaju mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima. Takođe, nastavnici navode da se mogu stručno usavršavati u domenu rada sa darovitim učenicima na raznovrsne načine. Interesantno je što nastavnici navode da je u ponudi mali broj programa stručnog koji se tiču darovitosti.

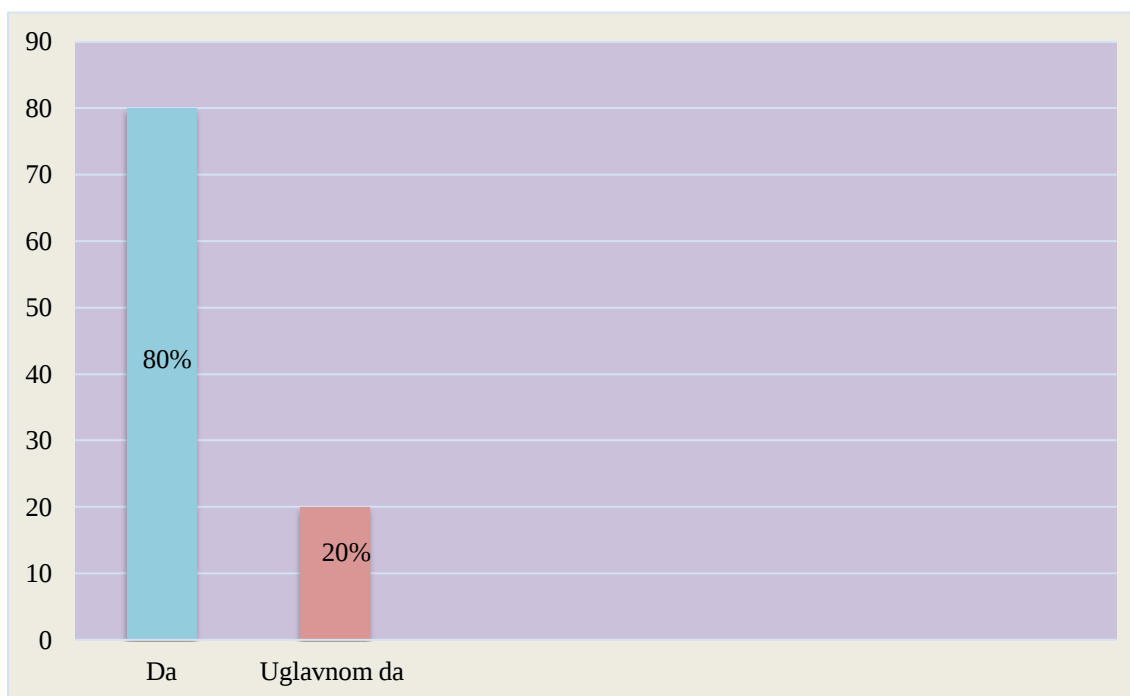
Generalno, nastavnici imaju autonomiju da izaberu program stručnog usavršavanja koji je najviše interesantan. To je veoma značajno, jer tako nastavnici imaju mogućnost da odluče na koje će načine usavršavati svoje kompetencije.

O tome koji su kriterijumi važni prilikom izbora programa stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima, izdvajamo sljedeće kategorije odgovora:

- Nastavnicima je značajno da li je program u dovoljnoj mjeri atraktivan (30,77%).
- Nastavnicima je značajno da li se znanja stečena tokom obuke mogu efikasno implementirati u metodičkoj praksi (22,30%).
- Nastavnici je važno da se program stručnog usavršavanja realizuje uživo (19,23%).
- Nastavnicima je važno da li se može unaprijediti kvalitet rada sa darovitim učenicima (14,62%).
- Značajno je da više nastavnika iz jedne škole istovremeno pohađa isti program (13,07%).

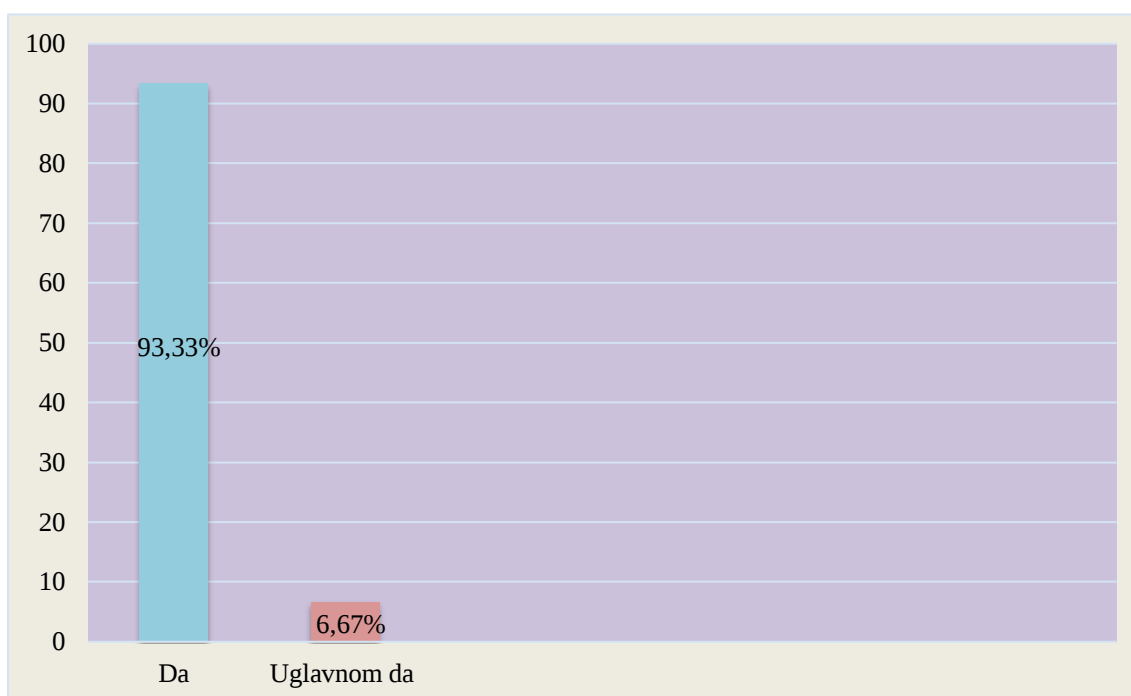
Dobijeni rezultati pokazuju da nastavnici prilikom izbora programa stručnog usavršavanja vode računa o njegovoj atraktivnosti. Nastavnicima je važno da znanja stečena na obukama mogu implementirati u praktičnom radu sa djecom. Interesantno je da nastavnici više vole kada se programi stručnog usavršavanja realizuju uživo. Ovaj podatak nas upućuje na konstataciju da nastavnici žele da se bolje da upoznaju sa temom seminara.

Histogram 22 – Mišljenje stručnih saradnika o mogućnosti izbora programa stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima

U histogramu 22 prikazano je da 80% stručnih saradnika smatra da nastavnici imaju mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja. Ukupno 20% stručnih saradnika navodi da nastavnici imaju mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja.

Histogram 23 - Mišljenje direktora i pomoćnika direktora o mogućnosti izbora programa stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima

U histogramu 23 prikazano je da 93,33% direktora i pomoćnika direktora smatra da nastavnici imaju mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima. Sa navedenim se uglavnom složilo 6,67% direktora i pomoćnika direktora.

Na osnovu predstavljenih rezultata možemo potvrditi četvrtu sporednu hipotezu kojom se pretpostavilo da se da su nastavnici imali mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja iz domena rada sa darovitim učenicima

5.6. Vrednovanje stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima

Peta sporedna hipoteza glasi: *Pretpostavlja se da nastavnici vrednuju proces stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima.* Ovu hipotezu smo provjerili pomoću grupnog intervjua za nastavnike i osmog pitanja u anketnim upitnicima za stručne saradnike, direktore i pomoćnike direktora.

O tome da li nastavnici vrednuju stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima, izdvajamo sljedeće odgovore naših ispitanika:

- Nastavnici uvijek vrednuju stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima (39,23%).
- Nastavnici često vrednuju stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima (33,85%).
- Nastavnici ponekad vrednuju stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima (15,38%).
- Nastavnici rijetko kada vrednuju stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima (11,54%).

Dobijeni rezultati pokazuju da većina nastavnika vrednuje stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima. Dakle, nastavnici imaju pozitivan stav prema provjeri efekata stručnog usavršavanja na kvalitet rada sa darovitim učenicima. Kao što je već navedeno u teorijskom dijelu rada, vrednovanje je završna faza stručnog usavršavanja i primjenjuje se da bi se utvrdili efekti stečenih znanja na kvalitet vaspitno-obrazovnog rada.

O tome zbog čega je značajno vrednovanje programa stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima, izdvajamo sljedeće kategorije odgovora:

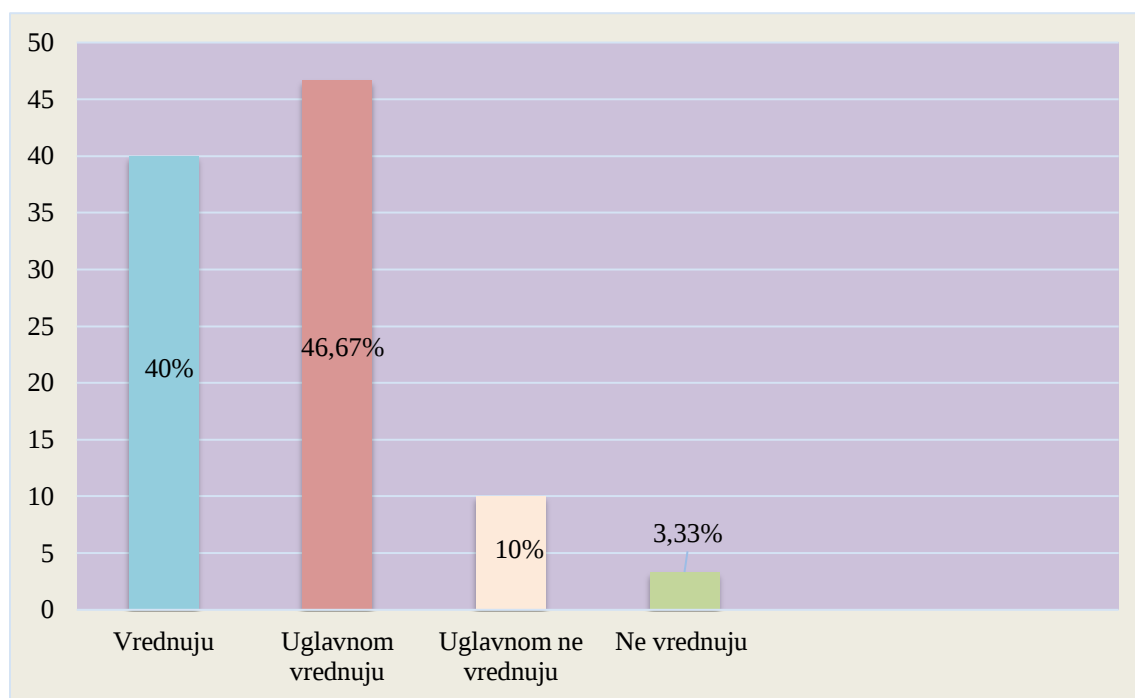
- Nastavnici vrše vrednovanje da bi utvrdili da li vaspitno-obrazovni ishodi postignuti (31,54%).
- Nastavnici vrše vrednovanje da bi ustanovili jesu li stečena znanja praktično primjenjiva (26,92%).
- Nastavnici vrše vrednovanje da bi znali u kojem pravcu će dalje teći proces stručnog

usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima (22,30%).

- Nastavnici vrše vrednovanje da bi unaprijedili svoju praksu (19,23%).

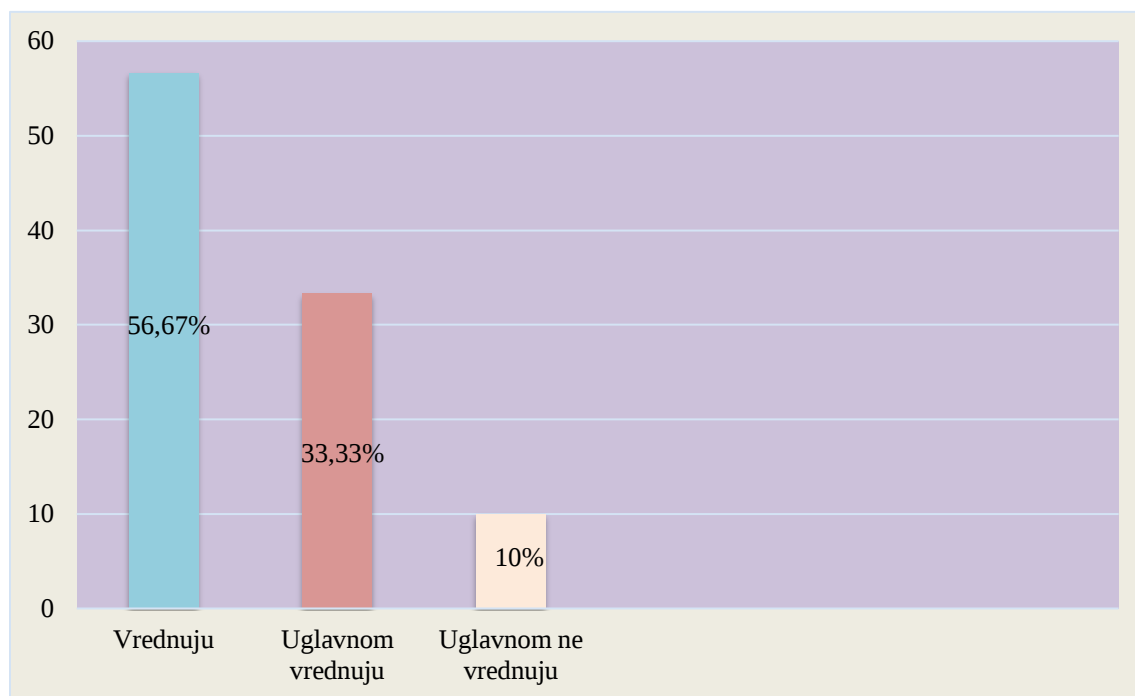
Dobijeni rezultati pokazuju da nastavnici najčešće vrše vrednovanje programa stručnog usavršavanja da bi utvrdili u kojoj mjeri su stečena znanja primjenjiva u didaktičkom radu. Vrednovanje je, takođe, značajno da bi nastavnici planirali dalji tok stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima.

Histogram 24 – Mišljenje stručnih saradnika o vrednovanju programa stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

Rezultati u histogramu 24 pokazuju da 40% stručnih saradnika smatra da nastavnici vrednuju stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima. Sa navedenim se uglavnom složilo 46,67% stručnih saradnika.

Histogram 25 – Mišljenje direktora i pomoćnika direktora o vrednovanju programa stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima

Dobijeni rezultati pokazuju da 56,67% direktora i pomoćnika direktora smatra da nastavnici vrše vrednovanje stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima. Sa navedenim se uglavnom složilo 33,33% direktora i pomoćnika direktora.

Na osnovu dobijenih rezultata, konstatujemo da većina direktora i pomoćnika direktora navodi da nastavnici vrednuju stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima.

Imajući na umu prethodno navedene rezultate, možemo potvrditi petu sporednu hipotezu kojom se pretpostavilo da nastavnici vrednuju proces stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima.

DISKUSIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje smo realizovali na uzorku od 130 nastavnika, 30 stručnih saradnika i 30 direktora i pomoćnika direktora. Pošli smo od jedne glavne i pet pomoćnih hipoteza. Za dobijanje podataka od nastavnika koristili smo grupni intervju (pet fokus polja). Pomoću anketnog upitnika dobili smo podatke od stručnih saradnika, direktora i pomoćnika direktora. Smatrali smo da je značajno kombinovati kvantitativne i kvalitativne tehnike za dobijanje podataka.

Pomoću grupnog intervjua došli smo do saznanja da su nastavnici motivisani za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima. Zanimljivo je da neki nastavnici navode da u školama ne priča dovoljno o obrazovanju darovitih učenika. Na osnovu tako dobijenih rezultata, konstatujemo da se od nastavnika uslovno rečeno ni ne traži da se dodatno angažuju u radu sa darovitim učenicima. Ipak, ohrabrujući je podatak da nastavnici imaju želju da usavršavaju svoje vještine kako bi unaprijedili kvalitet rada sa darovitim učenicima.

Dobijeni rezultata pokazuju da su seminari najčešća forma stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima. Potpuno je izvjesno da su seminari ujedno i najdostupniji nastavnicima. Seminari se veoma često organizuju kako uživo, tako i online.

Interesantan je podatak da neposredni rad sa učenicima može pomoći nastavnicima da usavrše svoje kompetencije. Naime, tokom rada sa darovitim učenicima, nastavnici saznaju više o osobinama, stilu učenju, temperamentu i ostalim bitnim individualnim odrednicima ovih učenika. Ova saznanja u velikoj mjeri mogu olakšati planiranje aktivnosti za darovite učenike. Takođe, zanimljivo je da neki nastavnici samostalno pronalaze stručnu literaturu koja se bavi obrazovanjem darovitih učenika. Ovaj podatak nam govori da su nastavnici veoma zainteresovani da stiču znanja o fenomenu darovitosti.

Rezultati istraživanja pokazuju da su nastavnici zadovoljni kvalitetom ponuđenih i realizovanih seminara na temu darovitosti. Ipak, nastavnici smatraju da na seminarima trebalo da se organizuje više radionica. Ovaj podatak nam pokazuje da nastavnici žele da stiču ne samo teorijska, već i praktična znanja o radu sa darovitim djecom.

Naše istraživanje ima određena metodološka ograničenja. Od ispitanika su se mogli očekivati subjektivni odgovori, kao i nedovoljna motivacija da učestvuju u istraživanju. Nedovoljno

razumijevanje darovitosti od strane ispitanika, takođe predstavlja jedno od metodoloških ograničenja. Ograničenje može predstavljati nedovoljno reprezentativan uzorak. Kao moguća ograničenja ističemo činjenicu da smo istraživanjem dobiti uvid u stručno usavršavanje nastavnika za rad sa darovitim učenicima, ali ne nužno i pravu sliku o procesu stručnog usavršavanja nastavnika.

ZAKLJUČAK

Današnje doba elektronike, kompjuterizacije, savremene tehnologije i metodologije traži da da čitav život za učenje i usavršavanje, život za nova prilagođavanja i promjene. Znanje iz jedne oblasti sve je bliže znanju druge oblasti; sve je isprepletano, sve je u koakciji i interakciji. Na pomolu je čovjek od jedne kompleksne obrazovne scene, čovjek od totala i globala (Barmby, Bolden, Raine S. & Thompson, 2013). U svijetu brže globalizacije mijenja se odnos za nastavnike svih struka i profila, ako žele da zadrže kontrolu u sopstvenom nastavnom procesu sledeće prilagođavanje ubrzanim promjenama.

Nastavnici su, s obzirom na „poplavu informacija”, prosto prinuđeni da stalno uče, da nauče što do tada nijesu znali. Oni ne smiju, s obzirom na ulogu koju vrše da dobiju etiketu „uspavane inteligencije”.

Od nastavnika koji u svom razredu ima darovitog učenika zahtijeva se da radi i osmišljenije, organizovanije, racionalnije, da ostvari više, da bude istraživač, programer, organizator rada, pedagoški dijagnostičar, vaspitač, metodičar itd. A kako se, dakle, uopšte snaći u organizaciji rada sa darovitim učenicima bez stručnog usavršavanja.

U prvoj tematskoj cjelini našeg rada objasnili smo osnovne odlike darovitih učenika. Posebno smo objasnili razliku između pametnih i darovitih učenika. Objasnili smo etape stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima. Naglasili smo značaj usavršavanja kompetencija nastavnika putem raznovrsnih organizacionih oblika.

Na temelju svih iznesenih zaključaka, može se konstatovati da je unapređenje kvaliteta rada s darovitim učenicima moguće kroz kontinuirano stručno usavršavanje nastavnika. Takođe, uočeno je da bi u školama trebalo posvetiti više pažnje značaju obrazovanja darovitih učenika kako bi se povećala svijest o njihovim posebnim potrebama i potencijalima.

U budućnosti je važno posvetiti dodatnu pažnju razvoju programa za stručno usavršavanje nastavnika, s posebnim naglaskom na metode rada s darovitim učenicima. Potrebno je provesti dodatna istraživanja kako bi se bolje razumjele kompetencije koje su nastavnicima neophodne za rad s ovom grupom učenika te kako bi se osmislili odgovarajući edukativni programi.

Rezultati našeg istraživanja otvaraju važna pitanja vezana uz poboljšanje kvaliteta rada s darovitim učenicima. Ovi rezultati mogu poslužiti kao osnova za dalju edukaciju nastavnika, osiguravajući da budu adekvatno pripremljeni za rad s učenicima koji imaju izuzetne sposobnosti. Takođe, bilo bi korisno da se budući istraživači dublje posvete problemima stručnog usavršavanja nastavnika osnovnih škola, s ciljem dodatnog unapređenja rada s darovitim učenicima.

Preporučuje se nastavak motivacije nastavnika za stručno usavršavanje, kao i jačanje saradnje između škola i roditelja darovitih učenika. Osim toga, od ključne je važnosti uključiti pedagoško-psihološku službu u pružanje podrške darovitim učenicima, kako bi se osigurao cjelovit pristup njihovom obrazovanju. Pristupi koji obuhvataju izradu individualnih obrazovnih planova i stručnu podršku mogu značajno doprinijeti razvoju i postignuću darovitih učenika.

LITERATURA

1. Adžić, D. (2011). Darovitost i rad sa darovitim učenicima. *Život i škola*, 25 (1), 171 – 184.
2. Altaras, A. (2006). *Darovitost i podbacivanje*. Beograd: Institut za psihologiju i Društvo psihologa Srbije
3. Avramović, Z., i Vujačić, M. (2010). *Nastavnik između teorije i nastavne prakse*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
4. Barmby, P., Bolden, D., Raine, S. & Thompson, L. (2013) 'Developing the use of diagrammatic representations in primary mathematics through professional development.', *Educational research*, 55 (3), 263-290.
5. Bartley, V. (2014). Educators' attitudes towards gifted students and their education in a regional Queensland school. *Talented*, 28 (1), 24–31.
6. Baudson, T. G. & Preckel F. (2016). Teachers' conceptions of gifted and average-ability students on achievement-relevant dimensions. *Gift. Child Q.* 60 (1), 212–225.
7. Cain, M., Kaboski, J., & Gilger, J. W. (2019). Profiles and academic trajectories of cognitively gifted children with autism spectrum disorder. *Autism*, 23(5), 1182-1192.
8. Čudina – Obradović, M.(1990). *Nadarenost, razumijevanje, prepoznavanje*. Zagreb: Školska knjiga.
9. Donaldson, D. (2013). Profesionalac 21. veka. U V. Vizek-Vidović i Z. Velkovski (ur.), *Nastavnička profesija za 21. vek (13-23. str.)*. Beograd: Centar za obrazovne politike.
10. Đorđević, B. (1979). *Individualizacija vaspitanja darovitih*. Beograd: Prosveta.
11. Edinger M.J. (2017). Online teacher professional development for gifted education: Examining the impact of a new pedagogical model. *Gift. Child. Q.* 61, 300–312.
12. Fraser-Seeto, K. (2013). Pre-service teacher training in gifted and talented education: An Australian perspective. *J. Stud. Engagem. Educ. Matters.* 3 (1), 29–38.
13. Feldhusen J. F. (1997). "Educating teachers for work with talented youth," in *Handbook Of Gifted Education*. 2nd Edn. eds. Colangelo N., Davis G. A. (Boston, MA: Allyn & Bacon;), 547–552.
14. George, D. (2005). *Obrazovanje darovitih*. Zagreb: Educa.

15. Gottfredson L. S. (1997). Mainstream science on intelligence: An editorial with 52 signatories, history, and bibliography. *Intelligence* 24(1), 13–23.
16. Guignard, J.-H., Jacquet, A.-Y., & Lubart, T. I. (2012). Perfectionism and anxiety: A paradox in intellectual giftedness? *PLOS ONE*, 7(7), 41-57.
17. Heyder, A., Bergold, S., & Steinmayr, R. (2018). Teachers' knowledge about intellectual giftedness: A first look at levels and correlates. *Psychology Learning and Teaching*, 17(1), 27-44.
18. Horn, C.V. (2015). Young scholars: A talent development model for finding and nurturing potential in underserved populations. *Gift. Child. Today*. 38 (1),19–31.
19. Horvat A., Lapat G. (2012). Cjeloživotno obrazovanje učitelja. *Andragoški glasnik*, 16(2): 131-142.
20. Huzjak, M. (2006). Darovitost, talent i kreativnost u odgojnom procesu. *Odgojne znanosti*. 8 (1), 289–300.
21. Ivanek, P. (2016). *Stručno usavršavanje nastavnika i obrazovno-vaspitna postignuća učenika srednje škole*. Doktorska disertacija. Banja Luka: Filozofski fakultet.
22. Jorgić, D. (2010). *Interaktivno stručno usavršavanje nastavnika*. Banja Luka: Filozofski fakultet.
23. Karanac, R., Papić, Ž., i Beodranski, D. (2009): *Strateško planiranje razvoja škola - samovrednovanje rada škole*. Čačak: Regionalni centar za profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju.
24. Kremneva, A. et al. (2021). Development of personal qualities of gifted students as the result of the implementation of individual educational routes. *SHS Web of Conferences* 97, 2-10.
25. Little, C. A. (2012). Curriculum as motivation for gifted students. *Psychol. Sch.* 49 (1), 695–705.
26. Maksić, S. i Jošić, S. (2021). Scaffolding the development of creativity from the students' perspective. *Thinking Skills and Creativity*, 41 (1), 213 – 227.
27. Milutinović, V. (2009). *Teorija, obrazovna praksa i profesionalni razvoj nastavnika*. *Evropske dimenzije promena obrazovnog sistema u Srbiji*, 5 (1), 39-55.

28. Nadjafikhah, M., Yafthian, N. & Bakhshalizadeh, S. (2012). Mathematical creativity: some definitions and characteristics. *Procedia Soc. Behav. Sci.* 31 (1), 285–291.
29. Nikolić-Gajić, N. i Perić, N. (2012). *Autonomija nastavnika u osnovnoj školi*. Čačak: Tehnički fakultet.
30. Özdemir D.A., Bostan M.I. (2021). Mathematically gifted students' differentiated needs: What kind of support do they need? *Int. J. Math. Educ. Sci. Technol.* 52 (1), 65–83.
31. *Priručnik za planiranje stručnog usavršavanja*.
<http://www.muzika.edu.rs/download/dokumenta/prirucnici/Prirucnik-za-planiranje-strucnog-usavrsavanja.pdf>
32. Radišić, J. (2012). *Kompetencije nastavnika za sprovođenje promena i unapređenje sistema obrazovanja*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
33. Ramos-Rodríguez, E., Fernández-Ahumada, E. & Morales-Soto, A. M. (2022). Effective Teacher Professional Development Programs. A Case Study Focusing on the Development of Mathematical Modeling Skills. *Educ. Sci.* 12 (2), 2-21.
34. Reid, E., & Horváthová, B. (2016). Teacher Training Programs for Gifted Education with Focus on Sustainability. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 18 (1), 66-74.
35. Renzulli, J. S. (2005). The three-ring conception of giftedness: A developmental model for promoting creative productivity. In J. E. Davidson & R. J. Sternberg (Eds.), *Conceptions of giftedness* (2nd ed., pp. 246–279). Cambridge University Press.
36. Ronksley-Pavia, M. & Neumann, M. M. (2020). Conceptualising gifted student (dis) engagement through the lens of learner (re) engagement. *Educ. Sci.* 10 (1), 274 – 285.
37. Rowley, J.L. (2012). Professional development needs of teachers to identify and cater for gifted students. *Aust. J. Gift. Educ.* 21 (1), 75–80.
38. Sistem profesionalnog razvoja nastavnika u Crnoj Gori, dostupno na:
<https://profesionalnirazvoj.edu.me/>
39. Sternberg, R. J., & Davidson, J. E (2005). *Conceptions of giftedness*. London, UK: Cambridge University Press.
40. Stropnik - Kunič, N. (2012). Individualization and differentiation as a model of new communication in the learning process. *Informatol*, 45 (1), 44-52.

41. VanTassel-Baska, J. (2005). Gifted programs and services: what are the nonnegotiables? *Theory Pract.* 44 (1), 90–97.
42. Vreys, C., Ndungbogun G.N., Kieboom T. & Venderickx, K. (2017). Training effects on Belgian preschool and primary school teachers' attitudes towards the best practices for gifted children. *High Abil. Stud.* 29 (1), 3–22.
43. Vodopija, Š. (2009). *Učenjem u društvo znanja*. Zadar: Naklada.
44. Vujović, M. i dr. (1992). *Daroviti učenici*. Beograd: Nova prosveta.
45. Yuen, M. et al. (2018). Differentiation in key learning areas for gifted students in regular classes: A project for primary school teachers in Hong Kong. *Gift. Educ. Int.* 34 (1), 36–46.
46. Zavod za školstvo Crne Gore. (2022). *Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika 2022-2024.* <https://cg.e-seminari.net/wp-content/uploads/2022/12/KATALOG-PROGRAMA-STRUCNOG-USAVRSAVANJA-NASTAVNIKA-2022-2024..pdf>
47. Zeigler, A., & Raul, T. (2000). Myth and Reality: A review of empirical research studies on giftedness. *High Ability Studies*, 11(2), 113-136.
48. Wright, B. L., Ford, D. Y., & Young, J. L. (2017). Ignorance or indifference? Seeking excellence and equity for under-represented students of color in gifted education. *Global Education Review*, 4(1), 45-60.

PRILOZI

Prilog 1 – Grupni intervju za nastavnike

Pol

Muški

Ženski

Stručna sprema:

- a) Visoka stručna sprema
- b) Viša stručna sprema
- c) Završene master studije

Godine radnog staža:

- a) Od 0 do 5
- b) Od 6 do 10
- c) Od 11 do 16
- d) Od 17 do 25
- e) Od 26 do 30
- f) Preko 30

- **Motivacija nastavnika za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima**
 - Da li ste motivisani za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima?
 - Koji Vas motivi pokreću na stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima?

- **Dominantni oblici stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima**
 - Koji su najčešći oblici stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima?
 - Koji su organizacioni oblici stručnog usavršavanja u domenu darovitosti najviše unaprijedili kvalitet rada sa darovitim učenicima?

- **Stavovi nastavnika prema kvalitetu ponuđenih i održanih seminara u domenu rada sa darovitim učenicima**
 - Da li su kvalitetni ponuđeni i realizovani seminari u domenu rada sa darovitim učenicima?
 - Da ste unaprijedili kvalitet rada sa darovitim učenicima zahvaljujući znanjima stečenim na seminarima?

- **Mogućnost izbora programa stručnog usvršavanja iz domena rada sa darovitim učenicima**
 - Da li ste imali mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima?
 - Koji su kriterijumi važni prilikom izbora programa stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima?

- **Vrednovanje stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima**
 - Da li vrednujete stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima?
 - Zbog čega je značajno vrednovanje programa stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima?

Prilog 2 – Anketni upitnik za stručne saradnike, direktore i pomoćnike direktora

Poštovane kolegice i koleginice,

Sprovodimo istraživanje na temu: „Stručno usavršavanje nastavnika osnovne škole u domenu rada sa darovitim učenicima“. Molimo da iskreno odgovorite na dolje navedena pitanja. Vaši odgovori će nam poslužiti za dobijanje podataka o izradi master rada na istu temu.

Unaprijed hvala na saradnji!

Pol

Muški

Ženski

Stručna sprema:

- d) Visoka stručna sprema
- e) Viša stručna sprema
- f) Završene master studije

Godine radnog staža:

- g) Od 0 do 5
- h) Od 6 do 10
- i) Od 11 do 16
- j) Od 17 do 25
- k) Od 26 do 30
- l) Preko 30

1. Da li su, po Vašem mišljenju, nastavnici motivisani za stručno usavršavanje u domenu rada sa darovitim učenicima?

- a) U potpunosti su motivisani
- b) Motivisani su
- c) Uglavnom su motivisani
- d) Uglavnom nijesu motivisani
- e) Nijesu motivisani

2. Koji su, po Vašem mišljenju, najčešći motivi nastavnika za stručno usavršavanje nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima?

3. Da li smatrate da je značajno stručno usavršavanje nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima?

- a) Značajno je
- b) Uglavnom je značajno
- c) Uglavnom nije značajno
- d) Nije značajno

4. Koji su, po Vašem mišljenju, najčešći oblici stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima?

5. Da li smatrate da su ponuđeni i održani seminari za nastavnike u domenu rada sa darovitim učenicima kvalitetni?

- a) Kvalitetni su
- b) Uglavnom su kvalitetni
- c) Uglavnom nijesu kvalitetni
- d) Nijesu kvalitetni

6. Da li smatrate da su nastavnici zainteresovani za pohađanje seminara u domenu rada sa darovitom djecom?

- a) Da
- b) Uglavnom da
- c) Uglavnom ne
- d) Ne

7. Da li, po Vašem mišljenju, nastavnici imaju mogućnosti izbora programa stručnog usavršavanja u domenu rada sa darovitim učenicima?

- a) Da
- b) Uglavnom da
- c) Uglavnom ne
- d) Ne

8. Da li po Vašem saznanju, nastavnici vrednuju program stručnog usavršavanja nastavnika u domenu rada sa darovitim učenicima?

- a) Vrednuju
- b) Uglavnom vrednuju
- c) Uglavnom ne vrednuju
- d) Ne vrednuju